

TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

**ELAZIĞ
ÇOCUK
İSLAHEVİ
RAPORU
1998
ve
2000**

**TBMM İNSAN HAKLARINI
İNCELEME KOMİSYONU
YAYINLARI**

13

Adres:

TBMM İnsan Haklarını İnceleme
Komisyonu
06543 Bakanlıklar-ANKARA

Tel :

(0.312) 420 54 33 - 34

Fax :

(0.312) 420 53 94

Web :

<http://www.tbmm.gov.tr>

e-mail:

inshkkom@tbmm.gov.tr

Dizgi :

Ercan DURDULAR

Kapak Karikatürü:

Mete GÖKTÜRK

Kapak Düzeni:

Cenk ÇINARBAŞ

Baskı :

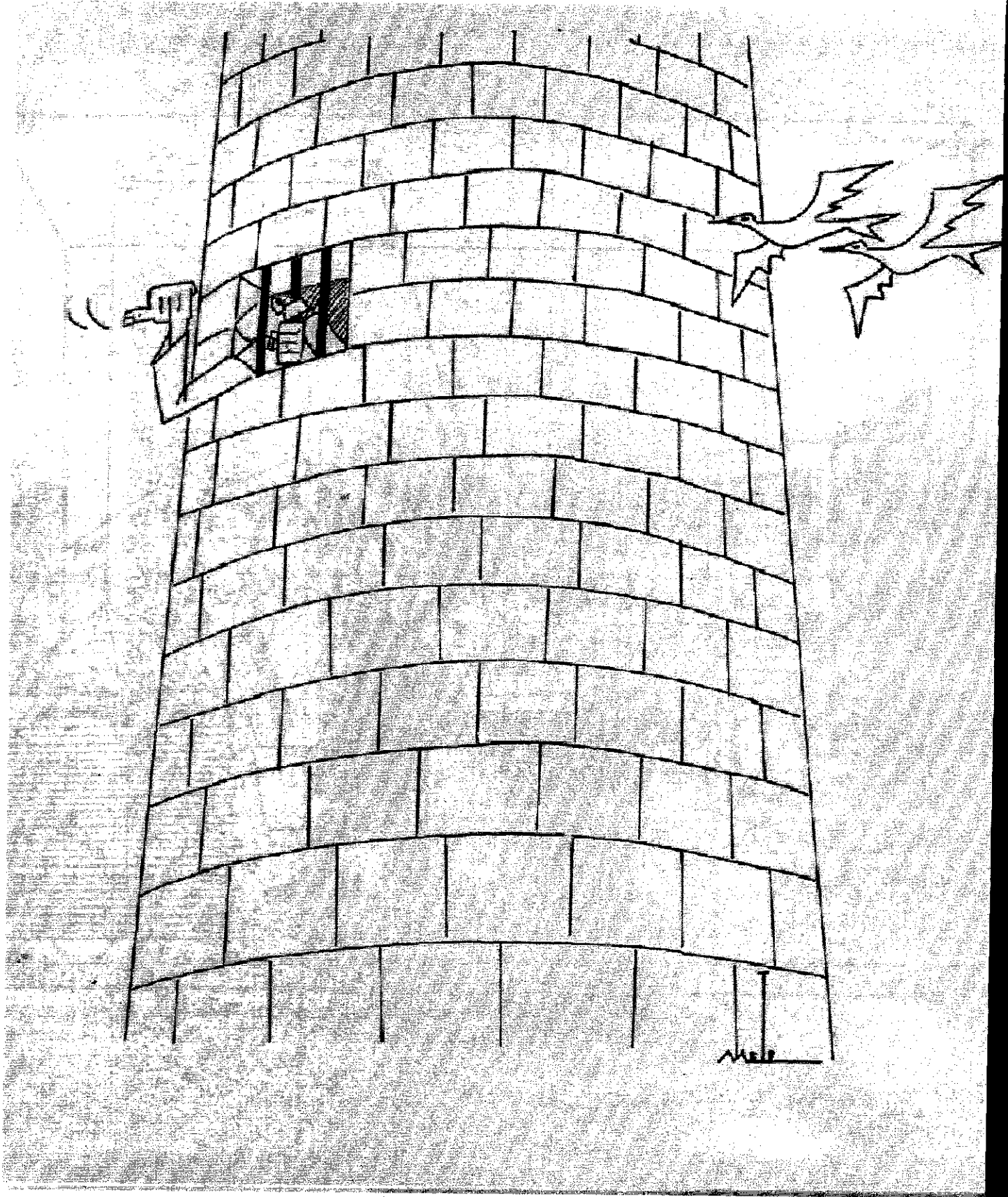
Başkent Üniversitesi Matbaası
Ankara, Mayıs 2000

Çalışma Raporunun dağıtımı
TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından yapılmaktadır.
İçindeki bilgiler kaynak gösterilerek kullanılabilir.

ELAZIĞ ÇOCUK ISLAHEVİ

RAPORU

1998 ve 2000

Sn. Mete GÖKTÜRK'ün Karikatür Albümü'nden alınmıştır. Teşekkürler Sn. GÖKTÜRK.

SUNUŞ

Anayasamızın 2 nci Maddesi Cumhuriyetimizin niteliklerini "insan haklarına saygılı, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti" şeklinde tanımlamıştır. Anayasamızın 81 inci Maddesi ise milletvekili andı ile milletvekilliğini bu ilkelere bağlılıkla koşullandırmıştır. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonumuzun kuruluşunu düzenleyen 3686 sayılı Yasamız da bu amaç ve ilkeler doğrultusunda Türkiye'nin tercihinin bir yansımasıdır. Bu bağlamda demokrasinin, insan haklarının ve hukuk devletin gereği ve geliştirilmesi için çalışmak, biz Komisyon üyesi milletvekillerinin temel görevi olduğu kadar milletvekilliğinin de vazgeçilmez şartıdır.

Komisyonumuz Soruşturma-Kovuşturma, Yargılama, Ceza ve İnfazı Sistemleri üzerindeki bu bir dizi çalışmasını özverili bir biçimde sürdürmüş ve hazırlanan raporlarla sonuçlandırmıştır. "ELAZIĞ ÇOCUK ISLAHEVİ RAPORU 1998 ve 2000" bu bir dizi çalışmanın basılan sekizinci raporudur. Yaptığımız incelemelerle, hukuk devleti bilinci içinde yasalardan alınan yetki kullanılarak demokratik rejimin en temel unsuru olan parlamentomuzun denetim işlevi yerine getirilmeye çalışılmıştır. Çalışma yönteminde ve raporlarda nesnel ölçütlere bağlı kalmaya, izleme sürecini uzun tutarak gelişmeleri de değerlendirme kapsamına almaya, devletimizin yıpratılmaması yönünde titiz davranmaya ancak yaşadığımız sorunların da bilgiye dayalı olarak ortaya konulmasında açık ve dürüst olmaya özen gösterilmiştir.

Meclis Başkanımız Sayın Yıldırım AKBULUT, çalışmalarımıza ve raporlarımıza Meclisimizin en üst Makamı olarak sahip çıkmışlar, gereği hususunda her türlü destek için emir ve müsaadelerini esirgememişler ve bizleri onurlandırmışlardır. Komisyonumuz adına zati alilerine saygılarımla şükranlarımızı arz ederim.

Elazığ Çocuk İslahevi (1998 ve 2000) Raporunun hazırlanmasında büyük emekleri geçen, 1998 yılı Alt Komisyon üyelerimizden Malatya Milletvekili Sayın Yaşar CANBAY ile İstanbul Milletvekili Sayın Osman KILIÇ'a, Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sayın İonna KUÇURADI'ye, 2000 yılı çalışmalarımızda Alt Komisyonumuzda yer alan, çalışmalarından kıvanç duyduğum Manisa Milletvekili Sayın Hüseyin AKGÜL ile Malatya Milletvekili Sayın Yaşar CANBAY'a ve Alt Komisyon Heyetlerimizin diğer uzman ve teknik elemanlarına minnetimi ifade ederim.

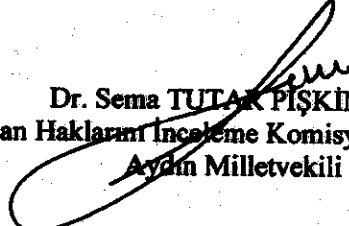
Raporu, insan haklarına saygının getirdiği özen ve üslup çerçevesinde, toplantılarımıza katılarak partiler üstü bir anlayışla inceleyen, uyumlu ve özverili çalışan, sonucu oybirliğiyle kabul eden Komisyonumuzun tüm üyelerine, rapora emeği geçen Komisyon sekreteryamıza ve Basımevi Müdürlüğümüze şükranlarımızı sunarım.

Raporumuz ile ilgili çalışmalar kapsamında ziyaret ettiğimiz tüm kurumlarımızın yetkilileri ile çalışanlarına, incelemelerimiz sırasındaki yardımları ile sağladıkları katkı ve gösterdikleri ilgi için Komisyonumuz adına teşekkür ederim. Ayrıca Elazığ İslahevinde görüştüğümüz hükümlü çocuk ve gençlere bizlerle acılarını, kaygılarını, umut ve umutsuzluklarını hiç çekinmeden paylaştıkları için esenlik dileklerimizi ve teşekkürümüzü sunarım.

Bu süreçte bizleri arayarak katkılarını esirgemeyen, konulara duyarlı olan ve duyarlı olmaya davet eden pek çok değerli katkı sahibi ile raporun kamuoyuna mal edilmesine özen gösteren tüm basın ve medya kuruluşlarına Komisyonumuz adına teşekkür ederim.

Raporumuzun yayımlandığı tarihten itibaren gereğinin ve iyileştirmelerin yapılabilmesi için çözüme yönelik çabalar hususunda katkı sağlayacaklarından emin olduğumuz yasama, yürütme ve yargı organlarımıza, sivil kişi ve kuruluşlara şimdiden şükranlarımızı sunarım.

Belirtilen amaç ve ilkeler kapsamında hazırlanmasına çaba gösterdiğimiz "Elazığ Çocuk İslahevi Raporu 1998 ve 2000" isimli Raporumuzu Türkiye'nin tanımlanan konulardaki tercihlerini ve kararlılığını yansıtabilmesi inancı ve umutlara yol olması temennisi ile saygılarımla sunarım. Haziran 2000

Dr. Sema TUTAR PIŞKINSÜT
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı
Aydın Milletvekili

İÇİNDEKİLER

Sayfa
No

I. RAPORUN HAZIRLANIŞI	1
A. AMAÇ	1
B. YÖNTEM	1
II. ISLAHEVİNDE YAPILAN İNCELEMELER	3
A. GENEL BİLGİLER	3
B. CEZAEVİ İLGİLİLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER	3
1. ISLAHEVİ MÜDÜRLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER	3
1.1. 1998 Yılında	3
1.2. 2000 Yılında	3
2. SAVCILAR İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER	5
2.1. 1998 Yılında	5
2.1.1. Elazığ Cumhuriyet Başsavcısı İlmettin KÖKLÜ İle Yapılan Görüşmeler	5
2.1.2. İslahevi Savcısı Erdoğan İNEM İle Yapılan Görüşmeler	7
3. ISLAHEVİ DOKTORU İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER	7
3.1. 1998 Yılında	7
3.2. 2000 Yılında	8
4. ISLAHEVİ ÖĞRETMENİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER	8
4.1. 1998 Yılında	8
4.2. 2000 Yılında	8
C. İNFAZ MEMURLARI İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER VE TALEPLERİ	9
D. HÜKÜMLÜ ÇOCUKLARLA KOĞUŞLARDA YAPILAN GÖRÜŞMELER	9
1. 1998 YILINDA	9
2. 2000 YILINDA	11
III. HEYETİMİZİN TESPİTLERİ	16
A. ISLAHEVİ ÖNCESİNE AİT SORUŞTURMA - KOVUŞTURMA VE YARGILAMA AŞAMALARI İLE İLGİLİ TESPİTLER	16
1. 1998 ve 2000 YILLARINDA	16
B. ISLAHEVİ İÇİNDEKİ DURUM İLE İLGİLİ TESPİTLER	17
1. 1998 YILINDA	17

2. 2000 YILINDA	30
C. ISLAHEVİNDEKİ 1998 İSYANINA AİT SORUŞTURMA SÜRECİ	32
1. GÖREVLİLER HAKKINDA AÇILAN ADLİ VE İDARİ TAKİBAT	32
1.1. Adli Takibat	32
1.2. İdari Takibat	32
2. İSYAN SONRASI 23 HÜKÜMLÜ ÇOCUK HAKKINDA YAPILAN İDARİ VE ADLİ TAKİBAT	32
2.1. Adli Takibat	32
2.2. İdari Takibat	32
IV. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER	33
A. ISLAHEVİNE GELMEDEN ÖNCEKİ DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ	33
B. ISLAHEVİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME	33
C. SONUÇ	34
V. EKLER	37
Ek 1. 10 Şubat 1998 Tarihli Komisyon Kararı	39
Ek 2. 22 Nisan 1998 Tarihli Başkanlık Divanı Kararı	43
Ek 3. 4 Mayıs 1998 Tarihli Başkanlık Oluru	47
Ek 4. 22 Şubat 2000 Tarihli Komisyon Kararı	51
Ek 5. 29 Mart 2000 Tarihli Başkanlık Oluru	55
Ek 6. 1998 Yılı Elazığ İslahevi Alt Komisyon Heyetinin Çalışması ile İlgili TBMM Tutanakları	59
Ek 7. 2000 Yılı Elazığ İslahevi Alt Komisyon Heyetinin Çalışması ile İlgili TBMM Tutanakları	61
Ek 8. Elazığ Çocuk İslahevi Psiko-sosyal Hizmet Servisi Faaliyet Raporu	63
Ek 9. 1998 - 2000 Yılları Arasında Elazığ Çocuk İslahevi ve E Tipi Kapalı Cezaevi Yöneticileri Hakkında Yapılan Adli ve İdari Takibat	67
Ek 10. 1998 Yılında Elazığ İslahevinde Çıkan İsyân Sonrası Suçlu Bulunan 23 Hükümlü Çocukla İlgili Elazığ Cumhuriyet Başsavcılığından Alınan Bilgi	75
Ek 11. 2000 Yılı Alt Komisyon Heyetinin Alt Komisyon Raporu Sunum Yazısı	79
Ek 12. Komisyon Raporunun Basım Onayı	83

I.RAPORUN HAZIRLANIŞI

A. AMAÇ

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun amacı, 5.12.1990 tarihinde kabul edilen 3686 sayılı Yasanın 1 inci maddesinde "Dünyada ve ülkemizde insan haklarına saygı ve bu konudaki gelişmeleri izlemek suretiyle uygulamaların bu gelişmelere uyumunu sağlamak ve başvuruları incelemek" biçiminde tanımlanmıştır.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, bu amaç doğrultusunda ve kendisine tanınan yetki kapsamında, 20 nci Dönem içinde 10 Şubat 1998 tarihinde yaptığı toplantıda; ceza infaz kurumlarında alan çalışması yapılması konusunda Komisyon Başkanlık Divanına yetki verilmesine, İnceleme Heyetinin Komisyon ve Heyet Başkanı Aydın Milletvekili Dr. Sema TUTAR PİŞKİNSÜT, İstanbul Milletvekili Osman KILIÇ, Malatya Milletvekili Yaşar CANBAY ve Diyarbakır Milletvekili Seyyit Haşim HAŞİMİ'den oluşmasına karar vermiştir (EK 1, EK 2).

Komisyon ve Heyet Başkanı Aydın Milletvekili Dr. Sema TUTAR PİŞKİNSÜT, Heyet Üyeleri İstanbul Milletvekili Osman KILIÇ ve Malatya Milletvekili Yaşar CANBAY 7-9 Mayıs 1998'de Elazığ Çocuk İslahevinde incelemelerde bulunmuşlardır (EK 3). Çalışmaya Diyarbakır Milletvekili Seyyit Haşim HAŞİMİ katılamamıştır.

Komisyon, 21 inci Dönem içinde 22 Şubat 2000 tarihinde yaptığı toplantıda ceza infaz kurumlarında çalışmalar yapmak, daha önce yapılmış olan Alt Komisyon incelemelerini de rapor içinde değerlendirmek üzere Alt Komisyonlar kurulmasına karar vermiştir (EK 4). Bu karar doğrultusunda, Komisyon ve Heyet Başkanı Aydın Milletvekili Dr. Sema TUTAR PİŞKİNSÜT, Heyet Üyeleri Manisa Milletvekili Hüseyin AKGÜL ve Malatya Milletvekili Yaşar CANBAY ile uzman ve teknik elemanlardan oluşan bir Heyet Elazığ'da ikinci kez 2-4 Nisan 2000 tarihlerinde Elazığ Çocuk İslahevinde incelemelerde bulunmuşlardır (EK 5).

Elazığ ilindeki Çocuk İslahevi ile ilgili her iki dönemi kapsayan inceleme ve değerlendirme çalışmaları, karşılaştırmalı olarak Komisyonun kuruluş ve Heyetlerin gönderiliş amaçlarına uygun şekilde yapılarak sonuçlandırılmış ve bu rapor hazırlanmıştır.

B. YÖNTEM

Elazığ ilinde Elazığ Çocuk İslahevi ile Elazığ E Tipi Kapalı Cezaevine ayrı ayrı gidilerek önce görevlilerle, daha sonra cezaevlerindeki koşullar gezilerek hükümlü ve tutuklularla görüşülmüştür. İslahevi ve Cezaevindeki tüm birimler ve koşullar gezilerek yerinde gözlemler yapılmıştır.

İslahevi ve cezaevinde bulunan hükümlü ve tutukluların, cezaevine gelmeden önce soruşturma ve kovuşturma sırasında yaşadıkları muameleler ile soruşturma ve kovuşturma uygulamalarını incelemek ve değerlendirmek için Heyetimiz Elazığ İl Emniyet Müdürlüğü'nü ve birimlerini ziyaret etmiştir.

Yargı sürecinin işleyişini, hükümlü ve tutukluların bu süreçte karşılaştıkları sorunları saptamak için Elazığ Cumhuriyet Başsavcısı ile görüşmeler yapılmıştır.

Heyetimiz, hükümlü çocuk ve gençlerle diğer hükümlü ve tutukluların sağlık sorunlarının çözümünde karşılaşılan sorunları saptamak için ve TCK 46 ve 47. maddelerinde olmak üzere pek çok cezai ehliyet konusundaki heyet raporlarının verilebilmesi için gözlem durum tespiti ve heyet raporu verme işlemlerini yapan Elazığ Devlet Hastanesi ile Elazığ Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde incelemelerde bulunulmuş, mahkum koğuşları da gezilmiştir.

Çalışmaların tümü, TBMM'nin yeminli stenografları ve ses kayıt teknisyenleri tarafından Heyetin tüm üyelerinin ve inceleme sırasında hazır bulunan görevlilerin huzurunda kayda geçirilmiş ve resimlenmiştir. Daha sonra da Meclis Tutanak Müdürlüğü'nce çözümleri yaptırılarak inceleme tutanaklarında yer almaları sağlanmıştır.

Rapor içeriğinde (●) işareti ile sunulanlar konu ile ilgili ikinci şahısların beyanlarıdır. (►) İşareti ile belirtilenler ise Heyetimizin tespitleridir.

Görüşülen hükümlü çocuk ve gençler ile iddialarda isimleri geçen görevlilerin tutanaklarda yer alan ad, soyadları kapatılmış olup, ad ve soyadlara sıra numarası verilmiş, sorgu tarihleri ile hükümlü çocuk ve gençlerin kimliklerine ilişkin bilgilerin olduğu yerler rapor içinde boş bırakılmıştır. Komisyonunda tutulan ve Meclis Arşivine gönderilen nüshalarda bu bilgiler açık halde yer almıştır.

1998 ve 2000 yıllarındaki Alt Komisyonlarımızın çalışmalarını içeren, aradan geçen iki yıllık süreci de değerlendiren ve karşılaştırmalı bir rapor hazırlanırken, rapor kapsamının genişliği kadar Çocuk İslahevi ve sorunlarının da aynı zamanda önemi ve farklılığı da dikkate alınmıştır. Bu sebeple Elazığ iline ait olan rapor Soruşturma, Kovuşturma, Yargılama, Ceza ve İnfazı Elazığ Raporu 1998 ve 2000 ve Elazığ Çocuk İslahevi Raporu 1998 ve 2000 olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Komisyonumuzun 29.05.2000 tarihli toplantısında, toplantıya katılan tüm üyelerin katkıları ve oybirliği ile kabul edilerek Komisyon Raporu haline gelen "Elazığ Çocuk İslahevi Raporu 1998 ve 2000" gereği için basılarak yayımlanmıştır (EK 11, EK 12).

Alt Komisyon çalışmalarına ait olan 1998 yılı TBMM Tutanakları EK 6'da, 2000 yılı TBMM Tutanakları ise EK 7'de sunulmuştur.

II - ISLAHEVİNDE YAPILAN İNCELEMELER

A. GENEL BİLGİLER

İslahevi 1963 yılında açılmış olup Türkiye'deki üç çocuk ıslahevinden birisidir. İslahevinde 18 yaşından küçük çocukların kesinleşmiş cezaları infaz edilmektedir.

İslahevinde 5 koğuş ve 95 adli hükümlü 18 yaşa kadar olan gençler bulunmaktadır.

B. CEZAEVİ İLGİLİLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

1. ISLAHEVİ MÜDÜRLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

1998 ve 2000 yılındaki ziyaretler sırasında İslahevinde görevli olan yetkililerle yapılan görüşmelerden elde edilen özet bilgiler aşağıdaki şekilde aktarılmıştır. Tespitlerden sonra parantez içerisindeki sayılar, üstte belirtilen tarihlere ait tutanak sayfa numaralarını göstermektedir.

1.1. 1998 Yılında

İslahevi Müdürü Adnan HACİİSLAMOĞLU Heyetimize,

- İslahevinde dokuz aydır çalıştığını, buraya İstanbul Paşakapısı Cezaevinden geldiğini, ilk defa ıslahevinde görev yaptığını (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 9),
- İslahevindeki atölyelerin her birinde iki üç tane teknisyen olduğunu ve dışarıya yönelik üretim yaptıklarını, satış gelirlerinin iş yurdunun döner sermayesine aktarıldığını, çocuklara Bakanlığın prim takdir ettiğini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 7),
- En son 1997 Haziran ayında teftiş gördüklerini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 7),
- Haftada bir gün normal açık görüş olduğunu, hergün gelene her gün görüş izni verdiklerini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 7),
- Sıcak suyun her zaman aktığını, atölyelerde çalışanların her akşam banyo yaptıktan sonra koğuşlarına gittiklerini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 7) belirtmiştir.

1.2. 2000 Yılında

İslahevi Müdürü Adem AKBAŞ Heyetimize,

- Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü Ön Lisans mezunu olduğu, öğretmenlikten mesleğe geçtiğini ve 26 ncı yılını doldurduğunu, on yıl Adalet Bakanlığı'nda çalıştıktan sonra

Fethiye ve Elazığ E Tipi cezaevlerinde çalıştığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 3),

- İkinci müdürlerden bir tanesinin geçen dönemden kaldığını, diğerlerinin yeni olduğunu (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 3),

- Mahkumların kendileri ve savcı ile rahatlıkla konuşabildiğini, İslahevi hakkında bir şikayetleri olmadığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 3),

- Şikayet kutularının pek fazla kullanılmadığını, buna gerek kalmadığını, telefonun kullanıldığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 3),

- İslahevindeki çocukların hepsinin hükümlü olduğu, hükümsüz bulunmadığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 1),

- Şu anda İslahevinde bulunan 95 çocuktan 38'inin cinayet, 15'inin ırza geçme, 8'inin gasp ve soygun, 3'ünün müessir fiil ve 12'sinin de diğer suçlardan hükümlü olduğunu (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 1),

- Hükümlülerin genellikle Doğu ve Güneydoğu illerinden gelmiş olduklarını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 1),

- Bir öğretmen ve bir sosyal çalışmacı olduğunu, dış hekimi olmadığını, psikoloğun hiç olmadığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 1),

- İslahevinde ciltthane, marangoz atölyesi ve fırın bulunduğunu (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 1),

- Yılda iki kez verilen birer haftalık izinden herkesin faydalandığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 2), ziyaretçisi veya ailesi hiç gelmeyenlerin de olduğunu, ancak onların da bu izinden yararlandıklarını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 2),

- Sigara konusunda özendirmeden, ancak fazla da baskı uygulamadan biraz daha esnek davrandıklarını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 2),

- 1998 yılında yapılan tahkikat sonucunda infaz koruma memurları arasında disiplin cezası alanlar olduğunu, ancak gönderilen olmadığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 2),

- Haftada bir gün sıcak su verildiğini, ancak bunun dışında isteyenlerin istediği zaman banyo yapabildiklerini (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 2),

- Okuma yazma bilmeyenler için okuma-yazma kursu açıldığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 2),

- İnfaz memurlarının da hükümlülerle aynı kazandan yemek yediklerini (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 2),

- Servis aracı eksiklerinin olduğunu (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 3),

- Çocukların af konusunda “sabırsız” olduklarını, üç kişinin firar ettiği ve yakalandığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 3),
- İslahevi Disiplin Kurulu’nun müdür, savcı, öğretmen, sosyal çalışmacı, doktor ve ilgili atölye şefinden oluştuğunu (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 3),
- Yazın aile çay bahçesi işlettiklerini ve bazı çocukların orada garson olarak çalıştığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 4) söylemiştir.
- İki yılda çocukların büyük bir bölümünün değiştiğini (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 2),
- İki yıl önce yaşanan isyan olayından sonra bu tür bir olayın tekrarlanmadığını, bu tür olaylara bağlı yaralanma ve ölüm olaylarının olmadığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 2),
- Önceki Müdürün olayların ve tahkikatın etkisiyle başka yere gittiğini, olayla ilgili mahkemelerinin devam ettiğini (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 3),
- Eğitim sorunlarının olmadığını, okuma-yazma bilmeyenlere öğretildiğini (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 2),
- Geçen dönem yaygın şikayet konusu yemeklerin yetmemesi hatırlatıldığında, şu anda böyle bir sorunun olmadığını, 700 bin liralık iase bedelinin yeterli olduğunu (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 2),
- Çocuklardan kendilerine ulaşan İslahevine yönelik bir şikayetin bulunmadığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 3) belirtmiştir.

2. SAVCILAR İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

2.1. 1998 Yılında

2.1.1. Elazığ Cumhuriyet Başsavcısı İlmettin KÖKLÜ İle Yapılan Görüşmeler:

- Adliye’de 6’sı bayan 12 hakim ve 7 savcı olduğunu (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 4)
- Türkiye’nin birçok yöresinde suç sayısında artma eğilimi gözlemlenirken Elazığ’da son iki üç yılda suç sayısında azalma olduğunu (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 5),
- İslahevinde genellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde suç işleyen çocukların cezalarının infaz edildiğini, eğitim ve kültür seviyelerinin diğer bölgelere göre düşük olduğunu (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 1),
- Cezaları infaz edilen çocukların eğitim durumlarına uygun eğitim kurumlarında okumalarının sağlandığı ve ilkokuldan başlayıp orta dereceli okullara ve üniversitelere devam eden öğrenciler olduğunu (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 1),

- Okula devam etmeyen çocuklar için meslek kursları düzenlendiğini, Islahevindeki atölyelerde çocuklara değişik meslekler öğretildiğini (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 1) ve Halk Eğitim Merkezi'nin bu konuda kendilerine yardımcı olduğunu (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 5),
- Islahevinde çocuklara yönelik çeşitli kültürel ve sanatsal faaliyetlerin devam ettiğini, tiyatro, müzik ve folklör çalışmalarının olduğunu ve bunların zaman zaman kamuoyuna yansıtıldığını (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 1),
- Spor yapmak için futbol, basketbol ve voleybol sahaları olduğunu, amatör kümede oynayan bir takımları bulunduğunu (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 6),
- Eksikleri Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğüne bildirdiklerini, Genel Müdürlüğün uygun gördüğü konularda taleplerini karşıladığını (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 2),
- Islahevinde iki öğretmen, bir doktor olduğunu, bir yıla kadar sosyal çalışmacılarının da bulunduğunu, ancak şimdi olmadığını, psikoloğun ise hiç olmadığını (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 2),
- Pedagoglar ve sosyologlar tarafından çocuklara rehberlik hizmeti verilmesi gerektiğini, Islahevindeki sosyal çalışmacının bir yıl önce emekli olduğunu (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 2),
- Mevcut yönetmeliğe göre çocukların kısa dönemli de olsa yaz kamplarına gönderilmelerinin mümkün olmadığını (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 3), eğitim çalışmaları dışında çocukların başka amaçlarla dışarıya çıkmalarının yasak olduğunu (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 5-6),
- Hükümlülüklerinin belli bir süresini geçirdikten sonra çocuklara yılda iki defa birer hafta ailelerinin yanına izne gönderildiklerini (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 3),
- Çocukların durumlarını izlemek için kartoteks tutulduğunu (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 3),
- Islahevindeki çocukların sigara içmelerinin yasak olduğunu, bazı çocukların bunda zorlandıklarını, okula giden çocukların zaman zaman içeriye sigara sokarken yakalandıklarını (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 4),
- Az da olsa bazı okullarda çocukların ayrımcı bir muamele ile karşılaştıklarını (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 4),
- Tahliye olan çocuklar için bulundukları il valiliğine veya ilçe kaymakamlığına hükümlünün *"şu suçtan şu tarihte tahliye olduğunu, ... şu adreste ikamet edeceğini"* bildirdiklerini (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 4),
- Bildiği kadarıyla hücrelerin kullanılmadığını, kavgalardan sonra belki bir iki saat kullanılabileceğini, ancak bir gün konulmasının mümkün olmadığını (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 37),

- Islahevinin düzenini bozan çocukların 24 saat içerisinde Kapalı Cezaevine gönderildiklerini (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 37) söylemiştir.

2.1.2. Islahevi Savcısı Erdoğan İNEM İle Yapılan Görüşmeler

- Çocukların sosyo-ekonomik durumlarına yönelik çalışmalar başlattıklarını, ancak yetişmiş eleman eksikliği ve üniversiteden yeterli destek alamamaktan dolayı çalışmayı bitiremediklerini (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 2),
- Çocukların okullarında takipleri ile ilgili bilgi formları olduğunu, haftada veya onbeş günde bir öğretmenlerle görüşerek bu formları doldurmayı hedeflediklerini, ancak öğretmenlerin bu konuda isteksiz olduklarını, bazı öğretmenlerin *“bunu mecbur muyuz doldurmaya”* diyerek sızlandıklarını (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 2),
- Yılda iki defa birer haftalık izin verilen çocuklardan ailesi olmayanların *“sırf buradan uzaklaşmak için (...) rastgele bir yere”* gittiklerini (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 3),
- Tahliye olan çocukların hemen hemen hiçbirisinin Islahevini ziyarete gelmediğini (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 4),
- Atölyelerde bir zamanlar ayakkabı imal ettiklerini, ancak ayakkabı yapımında kullanılan bali ve benzeri yapıştırıcıların çocuklar tarafından kullanılması üzerine Bakanlığın iki yıldır bu uygulamadan vazgeçtiğini (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 6-7),
- Usulen haftada bir gün görüş günü olduğunu, ancak o gün dışında gelen ailelere görüş için izin verdiklerini, bugüne kadar hiç kimseyi geri çevirmediklerini (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 7) belirtmiştir.

3. ISLAHEVİ DOKTORU İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

3.1. 1998 Yılında

- 1993 yılından beri Islahevinde çalıştığını (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 39),
- Mesaisinin tamamının Islahevinde geçtiğini, atölyeleri gezdiğini ve çocukların çekinmeden şikayetlerini anlatabildiğini (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 39),
- Çocuklarla ilgili kartoteks uygulaması olmadığını (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 39),
- İlaç yönünden herhangi bir sıkıntı olmadığını (Islahevi Tutanak 1998, Sayfa 39) söylemiştir.

3.2. 2000 Yılında

İslahevi Müdürü Adem AKBAŞ revirle ilgili Heyetimize ;

- Minibüslerinin olduğunu ve sevkleri askere bağlı kalmadan yapabildikleri için gece-gündüz sevk problemlerinin olmadığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 17)
- Haftada bir gün; perşembe günleri dış doktorunun geldiğini ancak dış çekiminden başka bir tedavi yapmadığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 17-18) belirtmiştir.

4. ISLAHEVİ ÖĞRETMENİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

4.1. 1998 Yılında

İslahevi Öğretmeni Ramazan Sağır'ın Heyetimize verdiği bilgiler aşağıda sunulmuştur:

- Branşının sınıf öğretmeni olduğunu (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 7),
- Okula giden öğrencilerin kayıtlarını yaptığını ve dışardan bitirme kurslarına yönlendirdiğini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 7),
- Öğrenci hükümlülerin devam ve takipleri için okullarına gidip öğretmenleri ile görüştüğünü (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 8),
- İslahevinde matematik, fizik, kimya, edebiyat ve İngilizce kursları açtıklarını (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 8),
- Okullarında dışlanmamaları için sınıf öğretmenlerini ve rehber öğretmenlerini uyardıklarını (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 8),
- Müftülükten bir din görevlisinin haftada üç saat çocuklara din dersi verdiğini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 8) söylemiştir.

4.2. 2000 Yılında

İslahevi Öğretmeni Ramazan SAĞIR ve Sosyal Hizmet Uzmanı Suat KENÇ Heyetimize,

- 14 öğrencinin birinci kademe okuma yazma kursuna, bir öğrencinin ilköğretime, 8 öğrencinin liseye, 25 hükümlünün çıraklık eğitimine, 31 hükümlünün açık ilköğretim okuluna, 4 hükümlünün de açık öğretim lisesine gittiğini (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 18),
- Çocuklar hakkında dosya tutulduğunu, bilgi edinildiğini, önceden tutulan kayıtlar varsa onları incelediklerini, aileleri ile görüşüldüğünü (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 18)

- Elazığ'daki yardım kurumları ile temasa geçerek giyilmiş veya bazen de giyilmemiş eşya temin ettiklerini (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 18)
- Durumu iyi olmayan çocukların ailelerini görmeye gidebilmeleri için otobüs firmaları ile görüştiklerini ve çocukları gönderdiklerini (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 18) belirtmişlerdir.

C. İNFAZ MEMURLARI İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER VE TALEPLERİ

Hem 1998 hem 2000 yılında değişik platformlarda görevli infaz memurları ile yapılan görüşmelerde personel olarak dilek ve temennilerini Heyetimize iletmışlerdir. Bu konu Soruşturma-Kovuşturma, Yargılama, Ceza ve İnfazı Elazığ 1998 ve 2000 Raporu'nda ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur. Özetle özlük hakları, silah tahsisi, yıpranma hakkının verilmesi, sendikal haklardan yararlanma istekleri Heyetimize iletilmiştir.

İnfaz memurlarının talepleri arasında yeni bir infaz mevzuatı isteği olmasına rağmen bilinçli bir eğitim istekleri, uygulamalar sırasında neler yapabileceklerine ait görev bilincini artıracak kapsamlı programlar yapması konusunda hiçbir talepleri olmamıştır.

İnfaz memurları kendi sorunlarını birebir yaşadıkları için dile getirebilmektedirler. Ancak yeterli eğitim almamış olmalarından, neyi-ne için yaptıklarını özü itibarıyla bilmediklerinden, hizmet bilincinde olmadıklarından önerilerinde de açılım sağlayamamaktadırlar. Oysa pratigin içinde olmaları sebebiyle iyi eğitim almış olsalar, infaz politikaları, uygulamaları ve yapılması gerekenler hakkında tutarlı, etkin ve hizmete yönelik çözümler de önerebilirler. Eğitimin ve bilinçli hizmetin sağlanmasının önemi burada bir kez daha açıkça ortaya çıkmaktadır.

D - HÜKÜMLÜ ÇOCUKLARLA KOĞUŞLARDA YAPILAN GÖRÜŞMELER

Koğuşlarında ziyaret edilen çocuk hükümlüler, her iki ziyarette de ıslahevinin koşulları ve yaşadıkları hakkında Heyetimize çok açık ve içten anlatımlarda bulunmuşlardır.

1. 1998 YILINDA

- Heyetin ziyaretinden önce kendilerine şöyle veya böyle deyin diye bir telkinde bulunulmadığını, müdürün *"iyi, kötü davranışlarımızı söyleyebilirsiniz, serbestsiniz, sorunlarınızın, isteklerinizin hepsini söyleyin, kimse size birşey yapamaz, korkmayın, iyi veya kötü davranıyorsak çekinmeyin, söyleyin"* dediğini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 9),
- Yemeklerin iyi olduğunu (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 9, 16), meyve ve tatlı yiyemediklerini, gelişme yaşında meyve yiyemediklerini, ayda yılda bir görüştü gelirse görüş yerinde meyve, sebze veya çerez yiyebildiklerini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 16),
- Bazı hükümlüler ekmek ve yemeklerin yetersiz olduğunu, kendilerine taze ekmek verilmediğini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 16),

- Islahevinden ayrılıp giden arkadaşlarının ziyaretlerine gelmediğini ve gelmeyeceğini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 9),
- Heyetin *“bizden ne istersiniz?”* sorusuna *“Af istiyoruz, sigaranın serbest olmasını istiyoruz”* şeklinde cevap verdiklerini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 14),
- Birçoğunun dişlerinden sorunları olduğunu ancak bugüne kadar diş kontrolüne gelen olmadığını (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 14),
- Hastanedeki doktorların dişlerini çektiğini, kurtarılabilecek gibi olsa bile diş kurtarmadıklarını (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 14),
- Koğuştaki şikayet kutusu olmadığını, savcının ziyaretinden önce müdürün mektupları okuduğunu, kötü birşey yazanları çağırıp dövdüklerini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 14),
- Bir hükümlü Islahevinde kalan 100 hükümlünün yarısının maddi durumunun kötü olduğunu, ayakkabı veya elbisesinin olmadığını (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 14),
- Ailelerine telefon açmalarına izin verilmediğini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 14),
- Bazı çocuklar maddi durumları kötü olduğu için okula gidemediklerini, örneğin 3 milyon liralık kayıt parasını veremediği için okula gidemeyenler olduğunu (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 15), iki kişinin parasızlıktan kayıtlarının silindiğini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 29, 32),
- Müdürlerin kendilerine iyi davrandığını (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 24), infaz koruma memurlarının kendilerine küftediklerini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 15), dövdüklerini ve falakaya yatırdıklarını (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 25, 26, 44),
- Müdüre çıkmak istediklerinde gardiyanların engeli ile karşılaştıklarını (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 25),
- Kendilerinden istenilen işleri yapmadıkları takdirde dövüldüklerini, falakaya yatırıldıklarını (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 15),
- Kavga yapanları ve sigara yakalatanları hücreye attıklarını, hücrede 10-15 gün kaldıklarını, hücreden korktuklarını, içinde fare olduğunu, hücredeki yatakların parça parça ve çok pis olduğunu, Heyetin geleceği duyulduğunda bunları çöpe attıklarını (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 15, 30, 44, 45, 46, 47),
- Müşahadelerde 15’güne kadar kalabildiklerini, suçuna göre bazen yemek verilmediğini (30),
- Bazı çocuklar ambarda dövüldüklerini, bahçedeki havuza sokulduklarını (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 30, 45),

- Cam kırıldığında parasının kendilerinden istendiğini, vermezlerse telefon açtırmamakla veya ziyaretçisini almamakla tehdit edildiklerini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 30),
- Spor alanları olduğunu ancak kendilerine top verilmediğini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 16),
- Yılda iki defa verilen iznin süresinin bazılarına 5, bazılarına 7 gün olarak verildiğini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 16),
- Atölyelerde kendi gömleklerini ütileyebilmek için dahi fiş parası vermeleri gerektiğini (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 23, 31),
- Banyo yapabildiklerini, ancak istedikleri zaman serbest olmadığını (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 31) söylemişlerdir.

2. 2000 YILINDA

Heyetimize koğuşlardaki hükümlü çocuklar tarafından 2000 yılında ifade edilenler:

- Çıraklık eğitimine ve okula gidenlerin olduğu (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 4, 12),
- Kötü muamele görmediklerini, idarenin tutumunda iyileşme olduğunu (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 3, 4, 7, 9, 11, 12, 13, 17),
- Sorguda kötü muamele gördüklerini, bunların askı, elektrik, soğuk su, dikende yürütme vb. gibi uygulamalar olduğunu (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 4, 5, 6, 8, 10, 12, 14),

(...)

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Kötü muamele gördün mü?

HÜKÜMLÜ 140 - Gördüm.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Elektrik verdiler mi?

HÜKÜMLÜ 140 - Elektrik, askı...

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Askıya nasıl verdiler?..

HÜKÜMLÜ 140 - Kalaslar vardı...

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Nasıl bir şey o?..

HÜKÜMLÜ 140 - İki tane uzun 5X10 kalas vardı. Buralarından ipe sarıyorlar, üzerine bırakıyorlar.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Ne kadar kaldın orada?

HÜKÜMLÜ 140 - 5 dakika sürmüyor.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Hangi tarihte sorgulandığını Hatırlıyor musun?

HÜKÜMLÜ 140 - 1998'in .. inci ayının .... günü idi.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Adana Emniyetinde mi?

HÜKÜMLÜ 140 - Adana Emniyetinin Gasp Masasında.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - İşkence gördün?..

HÜKÜMLÜ 140 - Evet.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Polislerin adlarını hatırlıyor musun?

HÜKÜMLÜ 140 - Hatırlamıyorum.

(...)

(...)

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Sorgulandığı yerde başka kötü muamele gören var mı? Sen nereden geldin?

HÜKÜMLÜ 141 - İslahiye'den geldim.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Nerede sorgulandın?

HÜKÜMLÜ 141 - Buraya Kilis Kapalı Cezaevinden geldim.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Nerede sorgulandın?

HÜKÜMLÜ 141 - İslahiye'de sorgulandım.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Kötü muamele gördün mü?

HÜKÜMLÜ 141 - Evet.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - İşkence yaptılar mı sana, elektrik verdiler mi?

HÜKÜMLÜ 141 - Elektrik vermediler.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Dövdüler mi?

HÜKÜMLÜ 141 - Evet, ufak tefek...

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Suçun neydi?

HÜKÜMLÜ 141 - Hırsızlık.

(...)

(...)

HÜKÜMLÜ 139 - Şu an zannediyorsunuz ki, belki, emniyetlerde işkence falan yok, hepsinde işkence var.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Bu söylenene hepiniz katılıyor musunuz? ("katılıyoruz" sesleri)

Yani, siz, yaşıyorsunuz küçük olsa dahi, emniyete gittiğiniz zaman kötü muamele görüyor musunuz?

HÜKÜMLÜ 139 - Artık bu, alışılmış bir şey. Şüpheli de düşsen...

(...)

(...)

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Hepiniz ayrı ayrı yerlerde sorgulanmışsınız. Mesela sen nerede sorgulandın?

HÜKÜMLÜ 138 - Ben Urfa'da sorgulandım.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Urfa'nın neresinde?

HÜKÜMLÜ 138 - Emniyette.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Nasıl bir yer orası, tarif et.

HÜKÜMLÜ 138 - Hırsızlık yapan bir arkadaşımız vardı, onu yakaladılar. Götürüp bunu çok pis ettiler; üç dört gün ezdiler onu. Doktora götürdüler, doktor "sen ölmüşsün, sana ne olmuş" dedi. Polisler "bizim adamımız, sapasağlamsın" diyor. Sağlam raporu verip gönderiyor. Bu şekil olmuş artık, her tarafta, bütün illerde var.

(...)

(...)

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Kötü muamele gören kim var?

HÜKÜMLÜ 143 - Ben varım.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Kaç yaşındasın .....? Nerede yakalandın?

HÜKÜMLÜ 143 - Batman'da.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Batman Emniyette mi?

HÜKÜMLÜ 143 - Evet.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Neresi, tarif et bakayım.

HÜKÜMLÜ 143 - Bizi içeriye aldılar. Önce, gözümüzü gözlük gibi bir şeyle bağladılar. Affedersin yani,.....açtılar, elektrik... Üç gün bizi ezdiler.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Oda nasıl bir oda?..

HÜKÜMLÜ 143 - Nezaret gibi bir şeydi. Park gibi oturlan yerler var. Kemerle bizi bağlıyorlar, bataniye filan bıraktılar. Soğuk su, elektrik.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Elektrik nereden getiriyorlar?

HÜKÜMLÜ 143 - Telefonu çevirdiğin zaman elektrikli veriyordu.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKİNSÜT - Sonra?..

HÜKÜMLÜ 143 - "Suçu kabul edeceksin" dediler. Biz de mecburi...

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Orada kaç gün kaldın?

HÜKÜMLÜ 143 - Beş gün kaldık.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Tarih?..

HÜKÜMLÜ 143 - Bir sene oluyor.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Kâğıdını getir.

Başka?.. Senin?..

HÜKÜMLÜ 144 - Adana'dan.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Sana da kötü muamele yaptılar mı?

HÜKÜMLÜ 144 - Beni dikenlerin üstünde yürüttüler.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Tel diken mi?

HÜKÜMLÜ 144 - Bildiğiniz ot dikenleri var ya...

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Nereden bulmuşlar onu?

HÜKÜMLÜ 144 - Bahçede.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Ayakkabılarını mı çıkarıp yürütüyorlar?

HÜKÜMLÜ 144 - Evet.

(...)

(...)

....- Ben Malatya Emniyet Müdürlüğünde sorgulandım.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Suçun neydi?

HÜKÜMLÜ 155- Yaralama, hırsızlık.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Orada kötü muamele gördün mü?

HÜKÜMLÜ 155 - Ben söylemeye utanıyorum. Hiç akla gelmeyecek şey... Halen de devam ediyor yani.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Tam tarihi hatırlayabiliyor musun?

HÜKÜMLÜ 155 - Halen 1997'nin suçunu yatıyorum. Dışarıda çalışıyordum. Arandığım için teslim oldum. 1997'nin suçu ve gelirken bile işkence görerek geldim.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Hangi tarihte işkence gördüğünü tarih olarak hatırlayabiliyor musun?

HÜKÜMLÜ 155 - Tam tarih olarak, beş altı gün oldu.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - 2000 yılında işkence yapılıyor yani.

HÜKÜMLÜ 155- Evet. İşkenceler, daha da beter olarak devam ediyor.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Askıya alındın mı, elektrik verildi mi?

HÜKÜMLÜ 155 - Askıya alınmadım; ama, elektrik verildi.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - İdrar yollarından, bir de ayaklarından mı?

HÜKÜMLÜ 155 - Evet, el ve ayak serçe parmağımdan, daha sonra falaka...

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Elektrigi nasıl bir şeyden veriyorlar?

HÜKÜMLÜ 155 - Gözlerimiz kapalı olduğundan dolayı göremiyoruz.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Ne duyuyorsun?

HÜKÜMLÜ 155 - Tarif edilemeyecek bir ses, zıst gibi bir şey. Ses olarak tarif edilemiyor, sadece, tuttuğu yeri koparır gibisinden...

(...)

(...)

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Kötü muamele gördün mü?

HÜKÜMLÜ 156 - Gördüm.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Batman Emniyet Müdürlüğünü tarif edebilir misin, görebildin mi?

HÜKÜMLÜ 156 - Çok işkence yaptılar efendim, üç boyunca işkence altında kaldım; elektrik, sıcak, soğuk su, nezarethane...

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Nezarethane nasıl bir yer?

HÜKÜMLÜ 156 - Nezaret yeri berbat; yani, ufak bir yer, hiçbir şey yok, bomboş, yemek dahi vermediler efendim.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Askı gibi bir şeye alındın mı?

HÜKÜMLÜ 156 - Üç gün boyunca elektrik, soğuk su verdiler.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Elektriği nereden getiriyorlar?
HÜKÜMLÜ 156 - Gözlerim kapalıydı, bilmiyorum. Arabanın içerisinde dahi gözlerim kapalıydı.
BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Soğuk suyu nereye döküyorlar, nereye gidiyor?
HÜKÜMLÜ 156 - Banyodan getiriyorlar efendim. Soğuk su, elektrik...

(...)

- Atölyelerde çalıştıklarını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 4, 8, 11),
- Avukat ile ilgili sorunları olduklarını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 5) ifade ettiler.
- Avukatların gitmelerinden sonra tekrar kötü muamele gördüklerini (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 5, 11),

(...)

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Çocuklara avukat tutulması...
HÜKÜMLÜ 139 - Avukat bir işe yaramıyor ki efendim.
BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Avukat geliyor mu?
HÜKÜMLÜ 139 - Gelmesi önemli değil, gittikten sonra işkence yine başlıyor.

(...)

(...)

HÜKÜMLÜ 155 - Avukat işi, önce geliyor, tanışıyor gibi yüzümüze bakıyor, ondan sonra çıkıp gidiyor. Her şey bittikten sonra gelip, avukat önünde ikinci kez bir ifade hazırlanıyor, ondan sonra öyle oluyor; yani, avukatın orada hiçbir şeyi olmuyor. Avukat gittikten sonra daha kötü muamele görüyoruz.

(...)

- Doktora sorgudan önce götürüldüklerini, kötü muamele ve işkencenin ise daha sonra yapıldığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 5),

(...)

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Doktora götürüp, rapor almıyor mu?
HÜKÜMLÜ 139 - Doktor da aynı...
HÜKÜMLÜ 138 - Efendim, doktor şu şekilde oluyor: Seni önce doktora götürüyor, raporu alıyor, ondan sonra sorguluyor.
BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Önce rapora götürüyor?...
HÜKÜMLÜ 138 - Önce raporu götürüp raporu aldırıyor, ondan sonra işkence yapıyorlar.
BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Hepinize böyle mi oluyor?
....- Efendim, böyle oluyor

(...)

- 1998'de yaşanan havuza sokma uygulamasının yeni müdürün göreve başlamasından sonra yapılmadığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 7),
- Hücre cezalarının kalktığını ve sınırlı uygulandığını, sürenin azaldığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 7, 12) ifade ettiler.
- İdarede yapılan personel değişikliklerinin koşullarda düzelme sağladığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 9, 12),

- Sorguda suç yüklemeye çalışıldığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 11),

(...)
HÜKÜMLÜ 154 - Karakola alındım, zorla söyletmek için kulaklarım iğne batırıyorlardı. Zorla söyletmek için kulaklarım iğne batıracaktı.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - O zaman ne yapıyorsunuz, imzalıyor musunuz?

HÜKÜMLÜ 154 - Mecbur, imzalamak zorundayız. Sanıyorum ki, o karakolda bulunan vardiyanın hepsi üstümden geçti yani. Bizce burası bütün arkadaşlar için cennet. Çünkü, burada herkesin dışarı çıkma imkânı var. Burası çok rahat bir ortam.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Sen nerede sorgulandın?

HÜKÜMLÜ 154 - Bir de, yapmadığımız suçu üstümüze atıyorlar.

(...)

- Atölyelerdeki çalışmalarından herhangi bir gelir sağlayamadıklarını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 11-12),

- Yemeklerden şikayetlerinin olmadığını, sabah çorba çıkmasını ise istemediklerini (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 12) belirtmişlerdir. Ancak yemeklerin yetmediği konusunda şikayetçi olanlar da mevcuttur (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 13).

- Sigaranın yasak olduğunu, içmeleri durumunda kendilerinin dövüldüğünü (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 14),

- Heyetin geleceğini bildiklerini, bu nedenle kendilerine temizlik yaptırıldığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 15) ifade etmişlerdir.

- Öğretmen Ramazan Sağır, okuma - yazma kursuna 14, liseye 8, ilköğretime 1, çıraklık eğitimine 25, açık ilköğretim okuluna 31, açıköğretim lisesine ise 4 çocuğun devam ettiğini belirtmiştir. (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 18) (Ek 8 Sayfa 63, Psiko-sosyal Hizmet Servisi Faaliyet Raporu)

- İdarenin iyi olduğunu ve kötü muamele görmediklerini (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 4)

- Topları olduğunu ve top oynayabildiklerini (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 5)

- Hücrelerin kullanılmadığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 4, 7, 9, 12)

- Heyet gelmeden önce şöyle konuşun veya konuşmayın diye kendilerine herhangi bir telkinde bulunulmadığını (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 8, 15)

- Geçen sefer de İslahevinde olan bir hükümlünün 1998 ile 2000 ile karşılaştırıldığında idarenin "güzelleştğini" söylediği (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 9, 12)

(...)
BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Geçen sefer geldiğimizde burada mıydın?
HÜKÜMLÜ 153 - Buradaydım.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Bu koğuştay mıydın?

HÜKÜMLÜ 153 - Birinci koğuştaydım.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Hani o üstlerini başlarını kesenler, vücutlarını böyle şey yaparlardı, o koğuşta mıydın?

HÜKÜMLÜ 153 - Evet.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Bedenlerini paralayanlar vardı, o koğuşta mıydın?

HÜKÜMLÜ 153 - Hayır, onlar bu koğuştaydı, ben birinci koğuştaydım.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Camları kırılan koğuş bu koğuş değil mi?

HÜKÜMLÜ 153 - Evet.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - O zamandan beri nasılsınız?

HÜKÜMLÜ 153 - İyiyiz.

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - İdarede değişiklik oldu mu?

HÜKÜMLÜ 153 - Güzelleşti.

(...)

(...)

BAŞKAN DR. SEMA T. PIŞKINSÜT - Aynı zamanda müdürler, gardiyanlar da değişti. İki senedir ortalık biraz düzeldi mi?

HÜKÜMLÜ 165 - Eskiye göre çok düzeldi.

(...)

III. HEYETİMİZİN TESPİTLERİ

A. ISLAHEVİ ÖNCESİNE AİT SORUŞTURMA - KOVUŞTURMA VE YARGILAMA AŞAMALARI İLE İLGİLİ TESPİTLER

1. 1998 ve 2000 YILLARINDA

► Sorgu aşamasında kendilerine kötü muamele ve işkence yapıp yapılmadığının sorulması üzerine hükümlü ve tutuklu çocukların hemen tamamına yakınının “*evet*” yanıtı vermesi, üstelik bunların çok değişik illerden gelmiş olmaları son derece düşündürücüdür. Kötü muamele ve işkence türleri olarak küfür, hakaret, falaka, askı, soğuk su, elektrik, vb. ifade edilmiştir (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 9, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 32, 33, 39, 40, 41, 42, 43, 45, 46, 49).

► Heyetimiz de bu mekanlarda yaptığı incelemelerinde bu uygulamaların yapılmış olduğu kanaatine ulaşmıştır. Ayrıca kötü muamele ve işkence gördüğünü iddia eden tutuklu ve hükümlülerin mekan ve uygulama araçlarının kullanıldığı alanların tarifleri inceleme sırasındaki gözlemlerimizle birebir örtüşmüştür (Bkz. Soruşturma, Kovuşturma, Yargılama, Ceza ve İnfazı Elazığ Raporu, 1998 ve 2000),

► Sorgu aşamasında kötü muamele ve işkence gördüklerine ait şikayetler 2000 yılındaki incelemelerimizde daha azalmış olduğu saptanmasına rağmen devam etmektedir (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12).

► Sorgu aşamasında jandarma birimlerinde de benzer uygulamaların yapıldığı iddiaları vardır. Bazı tutuklu ve hükümlüler ise jandarmada kötü muamele ve işkence görmediklerini söylemişlerdir (Elazığ Tutanak 1998, Sayfa 12).

» Sorgu aşamasında kötü muamele ve işkence iddiaları yanında, başka suçların yüklenmesi için baskı yapıldığı konusunda da yaygın iddialar söz konusudur. Bu durum Heyetimizce ciddi bulunmuştur ve Heyetimiz hukuk devletine duyulan güvenin sarsılmaması yönünde bu sorunun ivedilikle araştırılmasının ve çözüme kavuşturulmasının gerekli olduğu tespitini yapmıştır (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 17, 19, 21, 43).

» Bu yakınmalar 2000 yılı içerisindeki sorgu aşamalarında da devam etmektedir (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 6, 11).

» Çocukların Emniyette işkence uygulandığı yönünde yaygın bir kanaate sahip oldukları saptanmıştır. Heyetimiz de bu iddiaların doğruluğu ve çocuklara işkence uygulandığı konusunda kanaat sahibi olmuştur.

» Doktor muayenesinin yaptırılmadığı ya da sorgu aşamasından önce yaptırıldığı (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 22), daha sonra yapılanlarda ise görevlilerin rapor istememeleri yönünde uyarılarda bulunduğu (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 10), muayene sırasında görevlilerin de gözaltına alınanların yanında olduğu (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 10, 12) ve bu nedenle doktor muayenelerinin sağlıklı koşullarda yapılmadığı, raporların çoğunda yer alan **“darp-cebir izine rastlanmamıştır”** ifadelerinin bulunduğu ve bu uygulamaların yaygın olduğu sonucuna varılmıştır. Az sayıda verilen **“darp-cebir vardır”** yönündeki raporların ise takibi yapılmamıştır.

» Doktor muayeneleri ve darp-cebir raporları ile ilgili hükümlü çocuklar 2000 yılında da Heyetimize ayrıntılı bilgiler vermişler ve tablonunu 1998 yılından çok da farklı olmadığını ortaya koymuşlardır (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 5, 6, 11).

» 2000 yılında gezilen tüm karakollarda **“avukat istemedi”** ibaresinin rutin olarak yazıldığı görülmüştür. Sorunun önemli derecede devam ettiği saptanmıştır (Bakınız Soruşturma, Kovuşturma, Yargılama Ceza ve İnfazı Elazığ Raporu 1998 ve 2000).

» Hukuk devletinin gereği olarak yargı desteği, avukat temini açısından hala ciddi sorunlar söz konusudur (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 5, 11).

» Sorgu aşamasında yargı desteğinin, avukat istemenin hemen hemen yok denecek kadar az olması, gözaltına alınanların haklarını bilmemesi kadar, görevlilerin de bu konuda yardımcı olmamaları, hukuk devleti uygulamaları açısından büyük bir eksiklik oluşturmaktadır.

B. ISLAHEVİ İÇİNDEKİ DURUM İLE İLGİLİ TESPİTLER

1. 1998 YILINDA

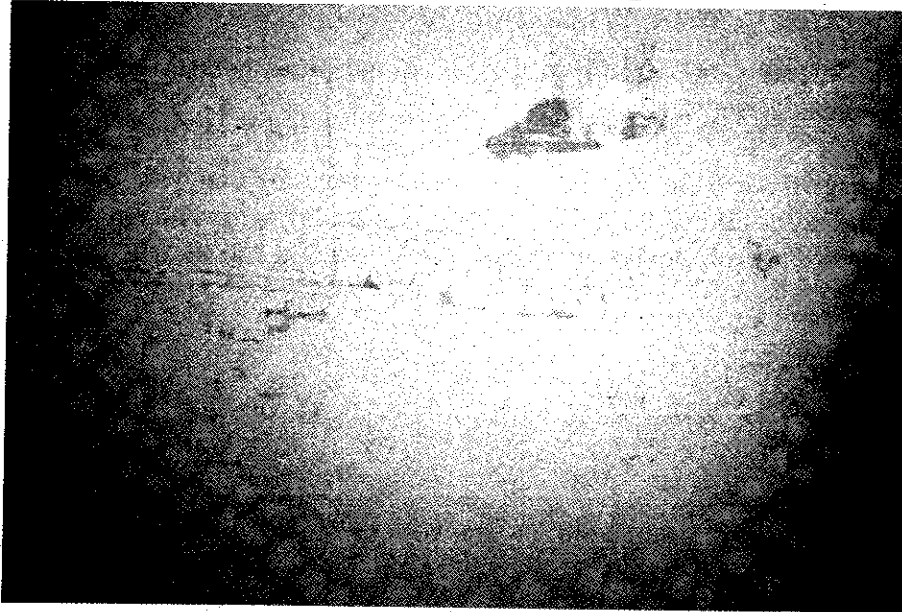
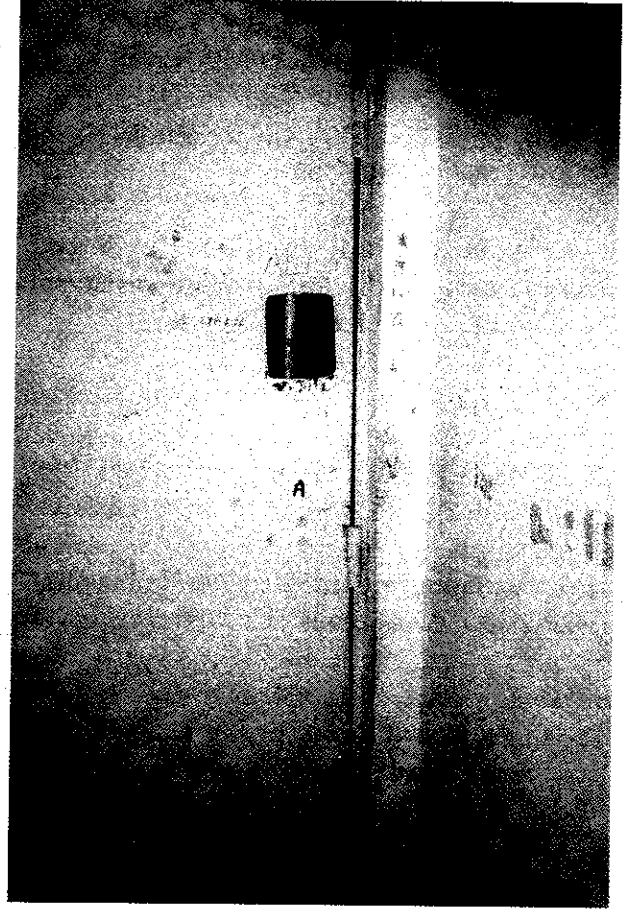
» Çocuk İslahevi içinde de sorgu aşamasında olduğu gibi kötü muamele ve işkence iddiaları bulunmaktadır. Heyetimiz islahevinde kötü muamele ve işkencenin yaygın olarak uygulandığı kanaatine varmıştır (Elazığ Tutanak 1998, Sayfa 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 33, 34, 36, 38, 40, 44, 45, 46).

►► İslahevinde hücre cezasının yaygın kullanıldığı (Elazığ Tutanak 1998, Sayfa 11, 15, 21, 24, 26, 29, 44, 45, 46, 47) saptanmıştır.

►► Heyet, Elazığ İslahevindeki yöneticilerin kullanılmadığını ifade ettikleri, başta Cumhuriyet Başsavcısı ve İslahevi Müdürü olmak üzere görevlilerin en fazla birkaç saat kullanıldığını iddia ettikleri hücrelerde tadilat için pencere altlarının yıkılmış olduğunu tespit etmiştir. Bu durum çocuklar tarafından kullanılmadığı izlenimi verilmek üzere Heyet gelmeden önce yapıldığı biçiminde anlatılmıştır (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 36).

►► İslahevindeki hücrelerin demir mazgallı kapılarının arkalarına, hücrelerin duvarlarına, tuvalet içine, kapısına ve duvarlarına hücreye konulan çocuklar kendi el yazıları ile pek çok değişik konuda yazı yazmışlardır. (yandaki resim)

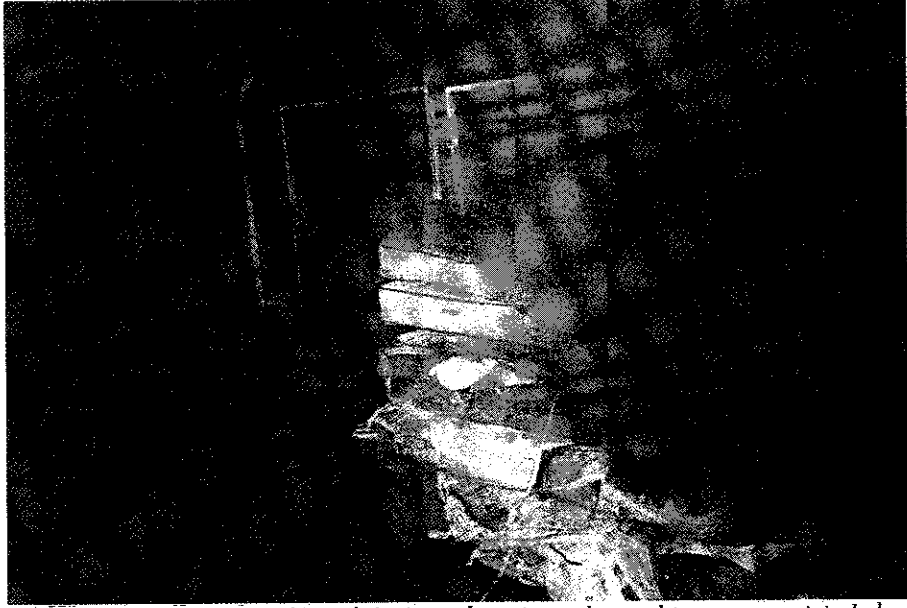
►► İslahevindeki çocuklar hücredeki yalnızlıklarını ve karanlıktaki korkularını, içlerinde uyanan isyan duygularını çocuk yaşlarının verdiği açıklıkla Heyetimize anlatmışlar, endişe ve kaygılarını çekinmeden bizlerle paylaşmışlardır.

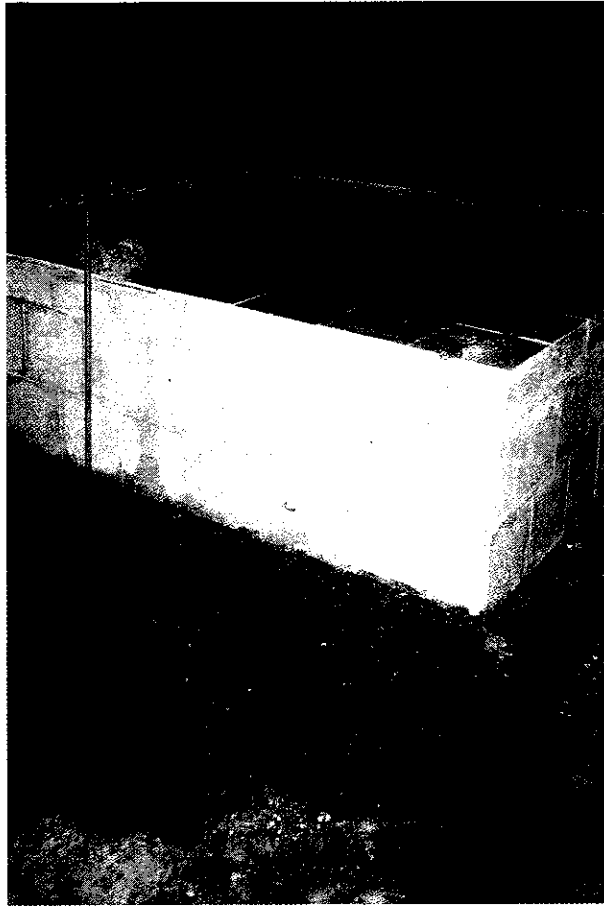
Ranzanın altındaki hücre duvarlarındaki yazılar

►► Heyetimiz hücrelerde yaptığı incelemelerinde, hücre duvarlarının, tuvalet ve giriş kapı arkalarının tavanlara kadar resimler ve değişik tarihlerde yazılmış yazılar ile dolu olduğunu tespit etmiş, bu durumu da yetkililere göstermiştir (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 37).

► Ayrıca Heyetimiz, hücrede kullanıldığı ve Heyet gelmeden önce kaldırıldığı çocuklarca iddia edilen kirli yatakları ve battaniyeleri hükümlü çocukların anlattığı gibi tarif edilen yerlerde (çöplükte) bulmuştur (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 38, 44).

İslahevinin bahçesindeki çöplük alanında atılmış olan ve hücre cezası için kullanılan yataklar ve battaniyeler

Çocuklar tarafından heyecanla tanımlanan havuz ve havuz kenarındaki sopa Heyetimizce tepit edilmiştir

► Heyetimiz tarafından bulunan bahçe içerisindeki 1 metre derinliğinde köşeli havuzun, çocukların kendilerine işkence yapılırken dövülerek havuza da atıldıklarını anlatan tariflerine uygun olduğu saptanmıştır (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 15, 24, 30, 37,38).

► Yeni yapılan bir diğer havuzun yere gömülü olmayıp yerden yüksek olduğu görülmüştür (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 38).

► İslahevinde çıkan isyandan sonra 23 çocuğun E Tipi Kapalı Cezaevine gönderilmesi olayında, disiplinin sağlanması kadar, disiplinin bozulmasına neden olacak koşulların yaratılması üzerinde durulmalıdır. Bu konuda idarenin de sorumluluğu olduğu açıktır (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 12, 25, 26, 36). Nitekim Cumhuriyet Başsavcısı İlmengin Köklü'nün ifadeleri de bu durumu doğrulamıştır (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 54).

(...)

CUMHURİYET BAŞSAVCISI İLMEETTİN KÖKLÜ. - Sayın Başkanım, koğuşlara girmeden önce bu konudan, özellikle, bir hafta önce yaşanan bir olayla ilgili olarak bahsetmiştim. Bu olay bizi çok üzdü. Yani, şu açıdan çok üzdü: Biz, şu anda bir haftadır bir arkadaşımız bütün cezaevinde bulunan çocukların ifadelerini almakla meşgulü, şu anda da devam ediyor; yani, bu soruşturmanın şu ana kadar gelişen bölümünde, bazı görevlilerin de sorumluluk sonucu doğuracak yanlışlıkları olduğunu tespit ettik. Bu soruşturmanın sonucunda ihmali görülen görevliler hakkında ve olaya karışan, yani, olayın çıkışına neden olanlar hakkında gerekli cezaî ve idarî soruşturmayı yapacağız. Yani, kimsenin gözünün yaşına bakmayacağız.

Bir yanlışlık yapılmış. Ancak, şöyle bir olay var. Yani, Türkiye'deki cezaevlerinin koşulları ve cezaevlerinin standartları göz önünde bulundurulduğunda, biz, gerek Çocuk İslahevimizde gerek Kapalı Cezaevimizde hükümlü ve tutuklularımızın insan hakları konusundaki sıkıntılarını tamamen ortadan kaldırmaya demeyelim de, mümkün olduğunca alt düzeye indirmek için büyük bir gayret gösteriyoruz. Bu konuda ihmali görülenler hakkında, her zaman gerekli soruşturmayı açıyoruz ve bu olayların bir daha yaşanmaması için elimizden geldiğince önlem almaya çalışıyoruz. Bunu da açıklama gereğini gördüm.

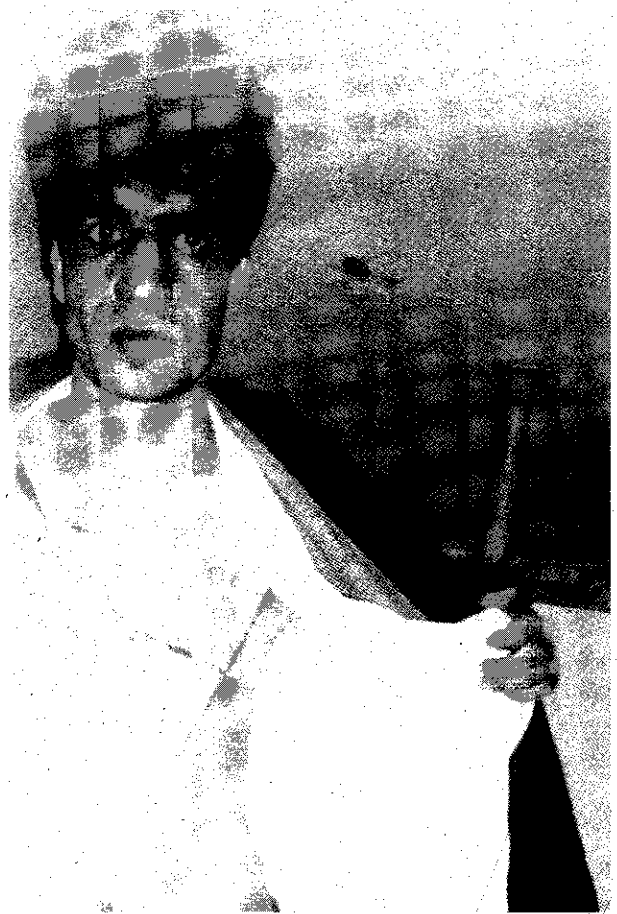
(...)

► Tümü çok tedirgin olan, kimileri de katılarak ağlayan çocuklar, ailelerin okulları, infazları hakkında korkularını anlatmışlar ve Heyetimizden yardım istemişlerdir. Bir çocuk tarafından Heyetimize sorulan: **"siz gidince bize bir şey olursa, ne kadar zamanda buraya gelebilirsiniz?"** sorusu, çocukların yaşadığı paniğin açık bir ifadesidir (Elazığ Tutanak 1998, Sayfa 25, 26).

► Elazığ Çocuk İslahevinden isyan sonrası disiplin nedeniyle Elazığ E Tipi Kapalı Cezaevi müşahede hücrelerine (aslında müşahede koğuşları denilen ancak yapıları ve kullanım şekilleri itibari ile hücre olan yerlere) gönderilen çocuklardan birisi (yandaki resim)

► Heyetimizin isteği üzerine gömleğini açan bu gencin, vücudunda cezaevinin doktorunun da haberinin olmadığı, arkadaşlarının iğne ile dikmek istedikleri 1,5-2 santim genişliğinde yara dudakları açılmış kesi izleri mevcuttu. Daha doğrusu korkunun, paniğin, sinir krizinin izleri....

► Elazığ E Tipi Kapalı Cezaevi Müşahede koğuşlarına konulan ve Heyetimizden saklanmak istenen, Cezaevi doktoruna da gösterilmeyen çocuklara ilişkin gördüğümüz manzaraların ürkütücülüğü kadar çocukların anlatımları da ibret vericidir. Hücrelerdeki çocuklara ait ifadeleri aşağıda yorumsuz sunuyoruz.

Heyetimizin Elazığ E Tipi Kapalı Cezaevini 08.05.1998 tarihindeki ziyaretinde Heyetimizden saklanan ve Heyetçe keşfedilen 3. Kat müşahade hücrelerine isyan sonrası atılan çocuk hükümlülerle yapılan görüşme (Saat 02:35):

HÜCRE

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Merhaba.

Seni tanıyabilir miyiz?

HÜKÜMLÜ 97 - 4 üncü koğuştaki kavgadan sonra buraya geldim. Bu kavga da sizin yüzünüzden oldu. .... da bizim koğuş mümessiliydi. Küfrettiler gelip "koğuşu temizleyin" dediler. Orada iki tane psikopat vardı. Onların yüzünden bize küfredince, size de küfrettiler bize de, ben temizlemem hesabından. Daha çok ters küfürler olunca biz de vurmak...

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Kimler yapıyor?

HÜKÜMLÜ 97 - Bunu yapan karşı taraf, bizim dövdüğümüz taraf. Ben de iki arkadaşım ile beraber dövdüm. Gelen diğer iki arkadaşımın hiçbir alakası yok. Onlar boşu boşuna alındı ve bugün de bize tabak verilmedi, yemek yemedik. Bize yatak bu akşam verildi; yatak yoktu, burada yatıyorduk. Biz artık kendi cezamızı unutmuşuz, düşmüşüz bir cezaevinin peşine, iyi bir cezaevi olsun da gidip yatalım.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Sen hükümlü müydün?

HÜKÜMLÜ 97 - Ben, hükümlüyüm efendim. 2,5 senedir yatıyorum. 2 sene Bursa'da yattım, 1 senedir de burada yatıyorum. Toplam 15 sene ceza aldım. Ayrıca, buranın sorunları bitmiyor.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Sen de boynunu filan kesmişsin.

HÜKÜMLÜ 97 - Bu olay şöyle oldu :Ziyaretçilerimiz verilmiyor. Benim anam babam öldü; gelen teyzelerim, ninem, dedem de içeriye alınmıyor. Alınmadığı zaman bana para yatırılmıyor, yiyecek gelmiyor. O yüzden de kendi kendimi kestim.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Ne kadar çok kesmişsin. Doktora götürmediler mi seni?

HÜKÜMLÜ 97 - Götürmüyorlar. Zaten psikolojik olarak kendi kendimizi yıkıyoruz.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Bütün göğüs üzerinde, boynun sol tarafında çok derin, yaklaşık 1,5-2 santimetreye varan ende, uzunlamasına kesi izleri.

HÜKÜMLÜ 97 - Ziyaretçi vermiyorlar diye isyan ediyoruz. Geçen gün "kendimi asayım mı" dedim; bana "git, as kendini" diyorlar. Buranın bir tek birinci müdürü iyi, bir tek o bize yardım ediyor; diğerleri, gittiğimiz zaman bize karate yapıyorlar, çağırıyorlar adam dövüyorlar, kovalıyorlar.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Neyle dövüyorlar?

HÜKÜMLÜ 97 - Ağzına, yüzüne yumruk, tekme giriyorlar. Zaten bir şey konuşamıyorsun.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Memleketin neresi; okul okudun mu?

HÜKÜMLÜ 97 - .....; ilkokulu okudum.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Yakalandığın zaman nerede sorgulandın?

HÜKÜMLÜ 97 - Bursa'da. İşyerim orasıydı.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - İşkence yaptılar mı?

HÜKÜMLÜ 97 - 7 gün işkencede kalmıştım. Gerçi, olay üzerimde tespitli değildi, suç ortaklarım tespit ettiler. Zaten benim üzerimde olay yoktu. Onlar olayı bana yüklediler.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Bu battaniyelerin kılıflarını, çarşafı kim getirdi?

HÜKÜMLÜ 97 - Bunları geçen gün halamın oğlu getirdi. Zaten içeri almıyorlar, gelen her şey kapıda dönüyor. Halamın oğlu içeriye düştü, o giderken bıraktı. Diğerleri de benim Bursa Cezaevinden sivil getirdiklerim.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Toplam ne kadar zamandır buradasın?

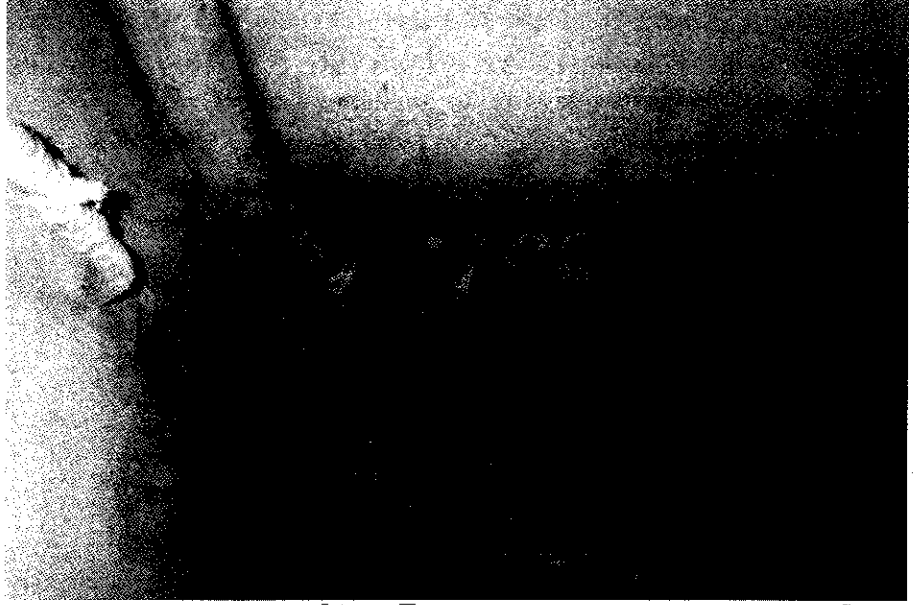
HÜKÜMLÜ 97 - 8-9 ay oldu. Artık buradan öyle bir bıkmışım ki, yer arıyorum ki intihar edeyim. Çünkü, artık kendi cezamızı unutmuşuz, yeni, güzel bir cezaevinin peşine düşmüşüz; güzelse gidip biraz yatalım. Artık bakıyorum, idare olsun, şu olsun bu olsun hiç kimse sorunumuzla ilgilenmiyor. Hiçbir şey yokken arkadaşlarımı aldılar; aşağıda iki tane suçsuz insan var. Bize tabakta yemek de vermediler, sadece ekmek verdiler; onu da bu akşam siz geleceksiniz diye verdiler.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Bir daha da yapma; can o kadar ucuz mu. 2,5 yılın var, çıkacaksın, serbest kalacaksın.

HÜKÜMLÜ 97 - İdare bizi psikolojik olarak zorluyor. Geçen gün şahdamarıma attım, kopmadı.

(HÜKÜMLÜ 97 'in kesi yerlerinin fotoğrafı çekildi)

Elazığ E Tipi Kapalı Cezaevinde müşahede koğuşları diye adlandırılan ancak hücre koşullarına sahip olan, havalandırmaz, güneşsiz bölümlerde tuvalet için sadece bir delik bulunanlar da mevcut olup (yandaki resim)

birisinde fare görül- müştür. Bu koğuşlar aslında önlerindeli koridora çıkılabilen

ve istenirse havalandırmaya götürülen yerlerdir. Ama bu şekilde kullanılmamaktadır. Bir kısmının elektriği de yoktur. Karanlık içinde aylarca oturanlar tespit edilmiştir.

HÜCRE

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Neden kavga ettiniz?

HÜKÜMLÜ 100 - Vallahi, sizler geleceksiniz diye üç dört gündür temizlik yapıyorduk. Sabah yine kalktık "temizlik yapın" dediler. Burada bir arkadaş usulsüzlük yaptı, ... İki kardeşlerdi.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Onlar kendi koğuşuna girdi değil mi?

HÜKÜMLÜ 100 - Tam olarak bilmiyorum, herhalde koğuşa verdiler geri. Usulsüzlük yaptı. Biz de dayanamadık, birbirimize vurduk. İdare geldi, bizi buraya getirdi.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Senin hükmün kesinleşmiş miydi; ne kadardı?

HÜKÜMLÜ 100 - Evet, kesinleşti, 10 sene 9 ay.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Memleketin neresi?

HÜKÜMLÜ 100 - .....

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Suçun ne?

HÜKÜMLÜ 100 - Hırsızlık.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Nerede sorgulandın?

HÜKÜMLÜ 100 - Elazığ Emniyet Müdürlüğünde sorgulandım. İşkence gördüm.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Tarih verebilir misin?

HÜKÜMLÜ 100 - ..... 1995'te buraya geldim. 4 gün emniyette kaldım.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Nerede, nasıl işkence yaptılar?

HÜKÜMLÜ 100 - Gözlerimizi bağladılar, askıya aldılar, cereyan verdiler.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Boymuna lastik taktılar mı?

HÜKÜMLÜ 100 - Kollarımızı bağlıyorlar, asıyorlar.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Tahsilin ne?

HÜKÜMLÜ 100 - İlkokulu bitirdim.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Peki, geçmiş olsun.

HÜCRE

Merhaba. Sen ne kadar zamandır buradasın?

HÜKÜMLÜ 57 - 1 gündür buradayım.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Kavgaдан sonra mı alınanlardan mısın?

HÜKÜMLÜ 57 - Evet.

HÜCRE

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Seni nerede sorguladılar?

HÜKÜMLÜ 101 - 1995'in 10 uncu ayında Elazığ Emniyetinde sorguladılar. Benim iki suçum vardı, bana işkence zoruyla on oniki tane suç yüklediler. Hiç yoktan 25 sene ceza aldım. Emniyette Adliye'ye çıkarmadan önce doktora götürdüler, oradaki doktor da onlardandır. O da "geç geç" diyor. Halbuki ayakta duramıyoruz. Ne oradaki doktor bize rapor veriyor.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - İşkencede sana ne yaptılar?

HÜKÜMLÜ 101 - Askıya aldılar, falakaya yatırdılar, soğuk su tuttular; bu gibi işkenceleri yaptılar. Günlerce elbisesiz, betonda yatırdılar. Ondan sonra, Elazığ Emniyetinde polisler kendileri söylüyorlar "bizim adliye'ye götürdüğümüz bir adamı hiçbir hâkim, savcı bırakamaz." Emniyet ile adliye işbirliği içinde. Benim o suçları yapmadığımı hâkim bile bile ceza veriyor. Elazığ adliyesinde hâkimin, savcının sözü geçmiyor, istedikleri gibi hareket ediyorlar.

HÜCRE

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Sen de mi kavgadan sonra buraya geldin?

HÜKÜMLÜ 102 - Kavgadan.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Memleketin neresi, kaç yaşındasın?

HÜKÜMLÜ 102 - ..... doğumluyum. Hükümlüyüm, cezam 12,5 sene.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Nerede tutuklandın, hırsızlık mı?

HÜKÜMLÜ 102 - Elazığ'da, gasptı.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Emniyette mi sorgulandın? Sana ne yaptılar?

HÜKÜMLÜ 102 - Evet. İşkence yaptılar, askıya aldılar, soğuk su tuttular. Gözlerimize bir bez bağlıyorlar. Ondan sonra arabaya bindiriyorlar, asker, komutanım falan diye bir şeyler söylüyorlar, götürüyorlar.

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Hangi tarihte oldu?

HÜKÜMLÜ 102 - 1995'in 10 uncu ayında.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Koğuşta da kavga çıkınca, üçünüz beraber hareket ettiniz, getirdiler.

HÜKÜMLÜ 102 - Siz geleceksiniz diye temizlik yapıyorduk. İki kardeş vardı, çalışmıyoruz dediler. Biz de koğuş mümessiline söyledik, onlar çalışmıyorlar, biz nasıl çalışalım. Yeni gelmişler, daha 3 aylık mahkûmlar. "Ben temizlik yapamam; ben evimde temizlik yapmam" dedi. Burası bizim yattığımız yerdir. Sonra küfretti.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Daha evvelden sizin disiplin suçunuz var mıydı?

HÜKÜMLÜ 102 - Vardı, o zaman da kavga etmiştik.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Daha evvel de buraya mı atmışlardı?

HÜKÜMLÜ 102 - Ben bir ay hücrede yattım.

BAŞKAN DR. SEMA T.

PİŞKİNSÜT - Burayı

açıyorlar mı?

HÜKÜMLÜ 102 -

Açmıyorlar.

BAŞKAN DR. SEMA T.

PİŞKİNSÜT - Senin ne

kadar daha süren var?

HÜKÜMLÜ 102 - 30 ay

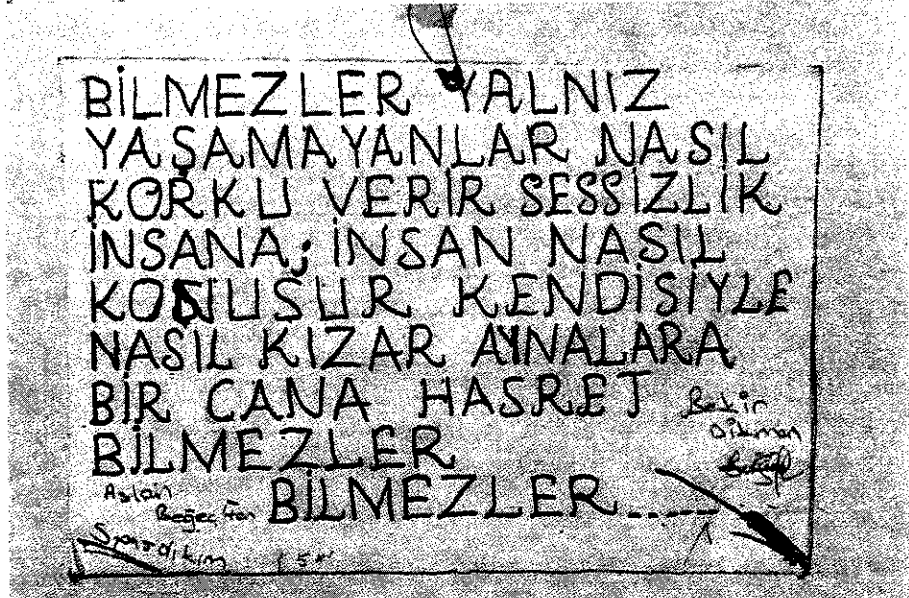
daha var.

BAŞKAN DR. SEMA T.

PİŞKİNSÜT - Geçmiş

olsun.

"Yalnızlık" cezaevi kültüründe böyle tanımlanmakta ve yansıtılmaktadır. (Yandaki resim)

► İslahevi içinde de hücre cezası uygulanmakta olup hücre cezası uygulamalarının çocuk ve gençlerin ruhsal durumları üzerinde olumsuz etki yaptığına kuşku yoktur. Heyetimiz onların korkularını derinleştirmenin toplumsal bir yarar sağlamayacağı kanaatine ulaşmıştır (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 15, 21-22). Kaldı ki uygulamaların mahsurlarını ortaya çıkarabilecek bir psikologun istihdam edilmemiş olması da büyük bir eksiklik olarak görülmüştür.

Elazığ Çocuk İslahevi koğuşlarında Heyetimizin yaptığı incelemeler sırasındaki görüşmeler:

(...)

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Girişte ve çıkışta okula giderken, dönerken sizi sigara var mı diye arıyorlar, orada sigara buldular, ne yapıyorlar? ...

HÜKÜMLÜ 4 - Dövüyorlar, hücreye atıyorlar.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Hücre neresi?

HÜKÜMLÜ 4 - Mutfaktan baktığınız zaman dört hücre penceresi görünüyor.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Kaç gün kalıyorsunuz hücrede.

HÜKÜMLÜ 4 - 15 gün, 10 gün. Geçen gün arkadaş 36 paket sigarayla yakalandı, çok dayak yemişti.

HÜKÜMLÜ 16 - 5 gün hücrede kaldım.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Şuradan çıktığınız zaman nerede göreceğiz onu?

HÜKÜMLÜ 15 - Hemen bu koridorun sonunda, karşıda. Şimdi, duvarlarını, pencerelerin alt tarafını yıkmışlar. Siz gidince tekrar örecekler.

HÜKÜMLÜ 4 - Her şey ...inci müdürün elinde. ... inci müdür iyi, diğerleri kötü. ... sigara olayını affediyor. Üç müdür iyi, diğerleri kötü. İki defa sigara olayından idareye düştüm, bana kötülük yapmadı, bıraktı.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - 15 gün hücrede kalana ne veriyorlar?

HÜKÜMLÜ 4 - Sadece kuru ekmek veriyorlar, bir de su veriyorlar.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Gece karanlıkta hücrede tek başınıza korkuyor musunuz ?

HÜKÜMLÜ 4 - Kim olsa korkar. Fare var.

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Yatak var mı?

HÜKÜMLÜ 4 - Yatak vermiyorlar, parça parça yataklar, yatağın yüzü yok. Sizin geleceğinizi duyunca yatakları çıkarıp bahçeye atmışlar, çöpe atıldılar. Ana kapıdan çıktığınız zaman solda, ileride, eski diye çöpe atıldılar.

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Sadece sigara yakalayınca mı hücreye atıyorlar, başka ne yapıyorlar?

HÜKÜMLÜ 16 - Bir de kavga yapanları atıyorlar.

5 gün hücrede yattım. Atölyede teyp dinliyordum, usta "kapat" dedi, "usta sesini kısayım" dedim, "yok, kapat, yasak" dedi. Zaten fişlerini almışlar, pille teyp dinliyoruz.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Hücreye koydular mı? Hücrede kaldın mı?

HÜKÜMLÜ 22 - Kaldım.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Neresinde kaldın, nasıl bir yer tarif et bakalım.

HÜKÜMLÜ 22 - Küçüktü bayağı, bir oturak vardı, bir battaniye verdiler, başka da bir şey vermediler.

(...)

► Bir hükümlünün arkadaşının Adana Emniyeti'nde işkence altında öldüğü ve bu uygulamayı yapan polislerin Adana Cezaevi'nde olduğu iddiaları son derece ciddidir ve olay araştırılmalıdır (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 13).

(...)

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Peki, ... yaşındayken cereyana daha evvel verilmiş olan arkadaşlarını duymuş muydun?

HÜKÜMLÜ 12 - Evet, duymuştum. Yankesicilikten verirler. Hatta, bir arkadaşımız Adana Emniyetinde işkence altında öldü.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Nedir onun adı?

HÜKÜMLÜ 12 - .....lı. Benden biraz büyüktü, 18-20 yaşını doldurmuştu. Anlattığım olaya Adana'da oluyor. Bunu Adana'da şüpheli yakalıyorlar, askıya asmışlar. Bu, 7-8 gün işkence altında kalmış. Hatta işkence altında öldüren polisler de Adana Cezaevinde. Biz onun öldüğüne çok üzüldük.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Ölüm nedenini ne diye söylemişler?

HÜKÜMLÜ 12 - Ölüm nedeni "işkence altında cinayet" diye yazıyor, gazetelere, televizyona çıktı.

(...)

► Şikayet kutularının yeterli ciddiyetle ele alınmadığı, hükümlü ve tutukluların şikayette bulunmalarının engellendiği iddiaları (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 14) söz konusudur. Oysa, şikayet kutularının sorunların çözümünde yararlanılması gereken bir araç olduğuna kuşku yoktur.

(...)

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Bize mektup yazsanız, şu şikâyetimiz var diye.

HÜKÜMLÜ 13 - Burada okumuyor efendim.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Koğuşunuzun içinde şikâyet kutunuz yok mu?

HÜKÜMLÜ 8 - Kapalıda vardı; yalnız, burada yok. Müdür geliyor, savcı bey gelmeden bir gün önce hepsini okuyor, şikâyet, önemli bir konu varsa yırtıp atıyorlar. Çağırıyor idareye, bir daha olmasın diye bir güzel dövüyorlar. Güzel bir şey varsa gönderiyorlar.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Yani, cezaevini metheden güzel bir şey varsa onu gönderiyorlar.

HÜKÜMLÜ 8 - Evet, kötü bir şey varsa kim yazmışsa, çağırıp onu dövüyorlar.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Sen gördün mü öyle yapıldığını?

HÜKÜMLÜ 8 - Bizim koğuşumuzun içindeydi, Kapalıda ...'da, biz devamlı görüyorduk.

(...)

► Komisyonumuza şikayet konularını bildirmek istediklerini, ancak yerine ulaşmayacağı konusunda kanaat sahibi olduklarını (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 24), Heyetimizin ziyaretinden sonra baskı görebileceklerini düşündükleri gözlemlenmiştir (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 25).

(...)

HÜKÜMLÜ 22. - Efendim, şimdi siz gidence, gardiyanlar gelir, "ne konuştunuz?" diye bizi sıkıştırırlar. Bizim can güvenliğimiz yok.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Hep birlikteyken konuşun onlarla; nasılsınız diye sordular, ne yapıyorsunuz, diye sordular dersiniz biter. Bunun dışında bir başka muamele, bir problem olacak olursa bize Ankara'ya mektup atın. Telefon numarası var verdiğimiz kartta, gerekirse arayın bizi.

Biz bütün sorunlarınızı Türkiye Büyük Millet Meclisine götürüyoruz. Önce moralinizi bozmayın ve bir daha buralara düşmemeniz için gayret sarfedin. Bizler de onun tedbirini almaya çalışmalyız.

(...)

► Hükümlü ve tutukluların ailelerinin daha çok alt gelir gruplarından olması, onların temel ihtiyaçlarının giderilmesinde sosyal devletin önemini ortaya koymuştur (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 14, 15, 22).

► İslahevinin kuruluş amacını gerçekleştirmesinde eğitimin ne kadar önemli olduğu son derece açıktır. Ancak paraları olmadığı için eğitimlerine devam edemeyenlerin bulunması sosyal devlet ilkesi ile kesinlikle açıklanamayacak bir durumdur (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 14, 15,24, 29, 31- 32).

(...)

HÜKÜMLÜ 16 - Öyleleri var ki, açıköğretim lisesine kayıtlı mesela. Parası olmayanlar gidemiyorlar. Parasını devlet temin ederse gidilir.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - İdareden bize "okullara çok zor gidiyorlar, biz ille götürmek istiyoruz, okula gitmek istemiyorlar" dediler. Okula gitmek istemiyor musunuz?

HÜKÜMLÜ 16 - İstiyoruz, maddi durumu iyi olmayan gidemiyor.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Yani, para imkânı olsa, okul ihtiyaçlarınız karşılansa gideceksiniz değil mi?

HÜKÜMLÜ 16 - Evet, gideceğiz. Kayıt için 3 milyon lira istediler, veremediğimiz için gidemedik.

HÜKÜMLÜ 4 - ..... nci koğuşta bir arkadaşımız vardı, orta 1'e gidecekti; maddi durumu iyi değil, kimsesi yok diye okula göndermediler.

HÜKÜMLÜ 17 - Öyle arkadaşlarımız var, açıköğretime gidiyor, birinci dönemin parasını vermiş, parası olmadığı için idare karşıladı. İkinci dönem parası yok, şimdi açıköğretime gidemiyor. Arkadaşlarımızın çoğu öyle.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Yeter ki, siz gitmek isteyin, gideceksiniz.

(...)

(...)

HÜKÜMLÜ 40 - Ben varım efendim. Okulu da anlamıyorum, nasıl okul, ilkokula gidiyoruz okul kapalı. Çayocağının yanında. Ben açık öğretime gidiyorum. Burada öğreniyoruz, daha sonra dışarıda sınavlara gidiyoruz. Arkadaşlarımızın bazısının parası yoktu, onların kayıtlarını sildiler.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Öyle parası olmayıp da, kaydı silinen kim var?

HÜKÜMLÜ 40 - ....., ...

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Kaçmıcı sınıfta.

HÜKÜMLÜ 41- Lise 1.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Lise 1'de kayıt parasını yatırmadı diye mi?

HÜKÜMLÜ 41- Yatırmadık diye okutmadılar.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Birinci dönem bitip, ikinci dönemde mi olmadı?

HÜKÜMLÜ 41- Birinci dönem gittim, kazanamadım, kayıt parası yok dedik, göndermediler.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Senin kaçmıcı sınıf?

HÜKÜMLÜ 42- Aynı; lise 1.

(...)

(...)

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Öbür koğuştaki arkadaşlarınızla tek tek konuştuk. Bakın, sizinle aşağıda sinema salonumuzda görüştüğümüzden beri bütün koğuşlara giriyoruz, sorunlarını anlattılar; ancak, Allah, hepinizi, inşallah en kısa zamanda kurtarsın, özellikle bu öğrenci olan çocuklar, okullarını bitirsinler, devam edin.

Öğrenciyken parasını yatıramadığından dolayı okuldan çekilmek durumunda kalan var mı aramızda?

HÜKÜMLÜ 47 - Ben.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Kaçmıcı sınıftaydın?

HÜKÜMLÜ 47 - Lise 2.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Birinci dönem mi yatıramadın?

HÜKÜMLÜ 47 - İkinci dönem.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Nasıldı derslerin?

HÜKÜMLÜ 47 - İyi idi.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Geçti mi şimdi artık?.. Öbür dönem başladı.

HÜKÜMLÜ 47 - Başladı.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Kaç lira yatıracaktın?..

HÜKÜMLÜ 47 - 3 milyon.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - 3 milyon lirayı yatıramadığın için?..

HÜKÜMLÜ 47 - Köyden para geç geldi...

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Cezan ne kadar, ne kadar kalacaksın burada?

HÜKÜMLÜ 47 - 5,5 ay var.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Öbür dönem, inşallah dışarıda okuyacaksın.

HÜKÜMLÜ 47 - Düz liseye devam edeceğim.

(...)

► Diş sağlığının sorun olduğu, tedavilerin yapılmadığı, daha çok çekildikleri Heyetimizin reviri ziyareti ile anlaşılmıştır. Aslında diş ünitesi bulunan bölüm mevcuttur (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 14).

► Çocukların ve gençlerin bedensel ve ruhsal gelişmelerini sağlayabilmeleri açısından sportif faaliyetlerde daha fazla yer almaları için sorumluların çabalarını arttırmaları gerekmektedir (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 16).

► Yemeklerin, özellikle akşam yemeklerinin yetersizliği yönündeki yaygın şikayetler söz konusu olup, bu şikayetlerin geçirtilmemesi gerekmektedir. Çünkü bu çocuklar ve gençler tam gelişme çağlarında bulunmaktadır ve bilimsel yaklaşılması yanında sosyal devlet anlayışının bu konuda da mutlaka devreye sokulması gereklidir.

► İslahevi yetkililerinin banyonun serbest olduğunu, atölyelerde çalışanların hergün banyo yapabildiklerini söylemelerine karşın, hükümlü ve tutukluların bu durumun kendilerine hatırlatılması üzerine tepki göstermeleri son derece düşündürücüdür (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 31).

(...)

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Banyoya rahat girebiliyor musunuz?

HÜKÜMLÜ 39 - Banyoya gidiyoruz; fakat, bazen ılık geliyor, bazen sıcak.

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Banyo serbestmiş, istediğiniz zaman gidebiliyormuşsunuz...

("Hayır, yalan" sesleri)

BAŞKAN DR. SEMA T. PİŞKİNSÜT - Atölyede çalışanlar her gece, diğer öğrenciler istediği zaman?..

("Hayır hayır" sesleri)

24 saat sıcak su varmış, akıyormuş oradan.

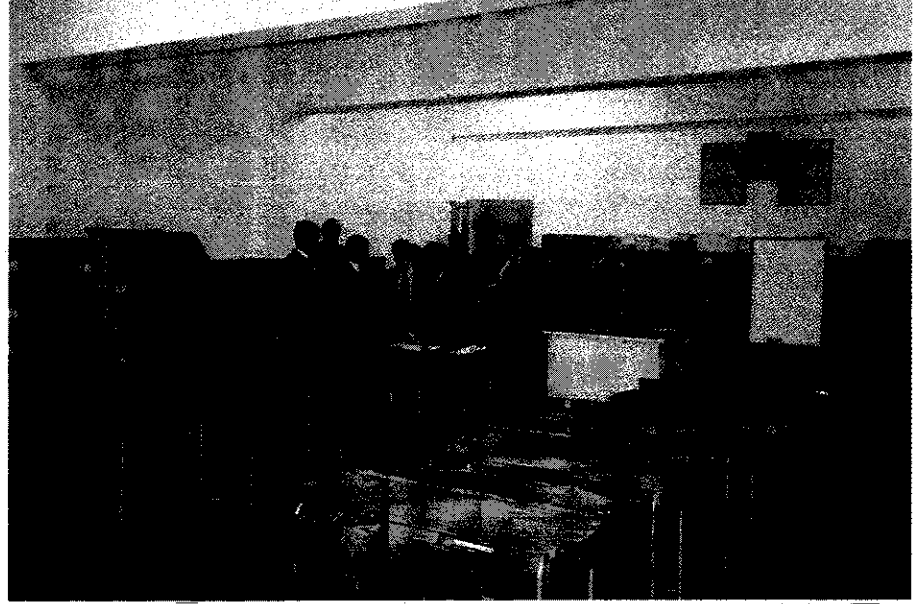
("Yalan" sesleri)

(...)

» Heyetimiz infaz memurlarının kişisel dolaplarının ve masalarının bulunduğu kısımlarda inceleme yaparken dolapları açtırma isteğinde bulunduğunda, o zamana kadar heyetle birlikte dolaşan 30 civarında infaz memurunun, bir anda dağıldıklarını hayretler içerisinde gözlemiştir. Bu dolaplardan ancak 2 si açtırılabilmektedir (Elazığ Tutanak 1998, Sayfa 38). Koğuşlardaki görüşmelerde sopa ve kötü mumelede kullanılan benzeri malzemelerin dolaplarda bulunduğu ifade edilmiştir.

» 1999 yılında 253 kitabın okunduğu, 2000 yılının 3 ayında ise 91 kitabın okunduğu ve bu sayının son derece yetersiz olduğu, teşvik edici çabalara ihtiyaç olduğu saptanmıştır.

Kitaplarda kin, öfke, şiddet öğelerinin bulunmaması ve uzman eliyle çocuk psikolojisi ve eğitimi açısından görsel özelliklere de dikkat ederek seçilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca İslahevinin eğitim amaçlı kullanılmak üzere bilgisayara da gereksinimi bulunmaktadır.

Çocuk İslahevinde fiziki açıdan düzgün ve düzenli bir sınıf ve kitaplık mevcut

» Af isteğinin yaygın bir talep haline geldiği tespit edilmiştir (İslahevi Tutanak 1998, Sayfa 6, 13, 14, 22, 35).

ÖZETLE ;

Elazığ İslahevinin fiziki koşulları ve imkanları oldukça yeterli ve düzgündür. İslahevindeki hükümlü çocukların çoğu ise eskiye ait ya kendilerine ya da yakın çevrelerine uygulanmış şiddete veya şiddete ait duyumlara tanık olmuş çocuklardır. Buna rağmen Elazığ İslahevinde 1998 yılında ;

- » Çocuklar tarafından çıkarıldığı belirlenen isyanın üzerine şiddet kullanılarak gidilmiştir.
- » Banyoda, bahçede, havuz içinde, koğuşlarda dövülmüşler ve falakaya alınmışlardır.
- » Korku ve panik sonucu aşırı stres ortamına giren, bedenlerini kesen, pencerelerini kıran çocuklara kaba dayak ve hücum yöntemiyle saldırılmıştır.

» Ağlayan, bağırarak, psikolojik olarak yıkılmışlığı hatta pişmanlığı sergileyen çocuklar yine bilinçsiz bir yaklaşımla, kullanılmadığı iddia edilen hücrelere konulmuşlardır.

» Hücrelere konuldukları Yönetim tarafından kabul edilmeyen çocuklar hücrelerin duvarlarına, kapılarının arkalarına, tavanlara kadar içlerindeki duyguları ve bu duyguların şuur altlarındaki izlerini kazıyarak yazmışlardır.

» Bir kısmının ise alalacele gönderildikleri Elazığ E Tipi Kapalı Cezaevinin 9. koğuşunda tam bir korku şoku yaşadıkları anlar Heyetimizin 1998 yılı ziyaretine rastlamıştır.

» Daha sonra yapılan disiplin soruşturması ile bu çocukların bir kısmı değişik illerdeki cezaevlerine gönderilmiş, bir kısmı tahliye olmuş, çok azı da Elazığ İslahevine geri dönmüş ve başka sebepler belirtilerek diğer cezaevlerine dağıtılmışlardır (Bkz. 1998 İsyamı Sonrası Soruşturma Süreci Bölümü Sayfa 32, .Ek 9 Sayfa 67, Ek 10 Sayfa 75).

» Çocuklara işkence yapan, baskı uygulayan infaz memurlarının hiçbirisi bu konuyla ilgili olarak Elazığ İslaheviden gönderilmemiştir. Haklarında idari ve adli takibat yürütülen tüm yöneticiler 2-3 ay içerisinde bereat etmiştir. Hükümlü çocukların ise disiplin cezaları uygulanmış, yargı kararı ise 2 yıldır sonuçlanmamıştır.

» 1998 yılında Heyetimizin ziyaretinde görülen, İslahevinin girişindeki tüm duvarları kaplayan resimler ile savaş görüntülerinden neyin amaçlanmak istendiği anlaşılamamıştır. Giriş salonunun bir duvarını kaplayan "Gerçek uygarlık insanın toplum ile uyum içinde yaşamasıdır" cümlesinin, İslahevindeki hükümlü çocuklara olumlu nasıl bir etki yapacağı ise ayrı bir tartışma konusudur.

1998 yılında Elazığ Çocuk İslahevinin giriş salonu

►► Bilinçli yaklaşımlar yerine, reaksiyoner, genç beyinlerde şuur altında baskı yaratabilecek psikolojik değerlendirmeden yoksun, yönetmelik ve tüzüklerde olmayan, birkaç yönetici ya da görevlinin bu konulardaki sorumsuz davranışlarının kabul edilmesi mümkün değildir.

2. 2000 YILINDA

►► Heyetimizi tarafından 2000 yılında İslaevinde şekilden başlanılarak bazı sorunların çözümlenmeye çalışıldığı saptanmıştır.

►► Duvarlardaki resimler ve yazılar kaldırılmış, İslahevi boyanmış, zaten oldukça düzgün olan fiziki koşullar daha da düzenlenmiş olarak görüldü.

►► İslahevi içerisindeki çocukların birkaç tanesi dışında hepsi değişmişti.

►► 2000 yılındaki incelemelerimizde hücrelerin çok fazla kullanılmadığını

Aynı salonun 2000 yılındaki görünümü

koşullardaki çocuklar da belirtmiştir. Ancak, Elazığ Cumhuriyet Başsavcısının **“hücreleri yıkıyoruz”** açıklamasına rağmen Heyetimizce hücrelerin tamir edilmiş olduğu görülmüştür (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 9). İslahevi Müdürüne bu çelişki sorulduğunda **“zaten kullanmıyoruz”** cevabı alınmıştır (İslahevi Tutanak 2000, Sayfa 9).

» Havuza sokma ve aşırı kötü muamele durdurulmuştur. Disiplin adı altında bazı olaylar olsa bile 1998 yılındaki gibi değildir.

» Eski infaz memurlarının ayrılmamış olmalarına karşın aşırı halleri disipline edilmiştir.

» Müdür kadroları değişmiştir. Yapılan bu değişikliklere bağlı olarak personelin çalışması daha olumlu ve uyumlu hale gelmiştir.

» 1998 yılındaki isyandan sonra eskiden pek az çocuğun kaldığı ve hemen tümünün değiştiği görülmüştür. Bu koşullarda 2000 yılında koğuşlardaki çocukların Heyetimizle konuşurken çok tedirgin oldukları, açık olamadıkları, söylemek istediklerini de söyleyemedikleri gözlenmiştir. Bu konuda daha önceki olayların ve bu nedenle Islahevinden gönderilen çocukların kötü anılarının önemli bir yerinin ve etkisinin olduğu Heyetimizce düşünülmüştür.

» 14-15 yaşlarından başlamak üzere çeşitli yaşlarda olan ve cinayet suçundan gelmiş bulunan çocukların koğuşunda aile hayatlarındaki ve yaşamlarındaki umutsuzlukların yanında durumlarının ve ne yaptıklarının farkındalığında olmamaları Heyetimizi etkilemiştir (Islahevi Tutanak 2000, Sayfa 15, 16, 17).

Heyetimiz cinayet suçundan hükümlü olan çocukların koğuşunda

» Islahevinde çocukların sağlıklarıyla ilgili revir mevcut olmasına rağmen kartoteks tutumu yapılmamaktadır.

» Cezaevi öğretmeni tarafından düzenlenmeye çalışılan kişisel dosyaları ise psikolog, pedagoğ ve sosyal çalışmacı değerlendirmesinden yoksundur.

» Af konusunda yoğun bir beklentinin olduğu gözlemlenmiştir (Islahevi Tutanak 2000, Sayfa 3, 7, 9, 11)

C. ISLAHEVİNDEKİ 1998 İSYANINA AİT SORUŞTURMA SÜRECİ

1. GÖREVLİLER HAKKINDA AÇILAN ADLİ VE İDARİ TAKİBAT

1.1. Adli Takibat

Elazığ Cumhuriyet Başsavcısından alınan bilgiye göre Elazığ Çocuk İslahevinde 30.04.1998 ve önceki üç ayı kapsayan isyan olaylarından sonra Elazığ Asliye Ceza Mahkemesinde esas 1998/210 karar 1998/289 numarası ile **efrada suimuamele ve bu suça azmettirmek ve katılmak** ithamı ile Elazığ İslahevi 1. Müdürü, Elazığ İslahevinin iki 2. Müdürü ve üçü İnfaz Koruma Başmemuru olmak üzere toplam 10 infaz memuru hakkında adli takibat başlatılmıştır.

Bu takibat 09.07.1998 tarihinde, yeter ve inandırıcı delil olmaması nedeniyle **BEREAT KARARI** verilerek sonuçlandırılmıştır (Ek 9, Sayfa 67).

1.2. İdari Takibat

İdari takibat sonucu Elazığ Cumhuriyet Başsavcılığının 03.05.1999 tarih ve Karar No:9 olmak üzere sonuçlanan disiplin kararı Elazığ İslahevi 1. Müdürü ile iki 2. Müdür hakkında **DİSİPLİN CEZASINA GEREK OLMADIĞI** şeklindedir (Ek 9, Sayfa 67).

2. İSYAN SONRASI 23 HÜKÜMLÜ ÇOCUK HAKKINDA YAPILAN İDARİ VE ADLİ TAKİBAT

2.1. İdari Takibat

Elazığ Cumhuriyet Başsavcılığından alınan bilgiye göre (Ek 10, Sayfa 75); 30.04.1998 tarihinde Elazığ Çocuk İslahevinde çıkan isyan sonrası suçlu bulunan 23 hükümlü çocuğun disiplin nedeniyle Elazığ E Tipi Kapalı Cezaevine sevk edilmiş oldukları, bu hükümlülerden 7'sinin disiplin kararına itirazları yerinde görülerek 30.06.1998 tarihinde Elazığ Çocuk İslahevine iade edildikleri öğrenilmiştir. Ancak iade edilen bu hükümlülerden 3'ü bir başka suçtan disiplin nedeniyle tekrar Elazığ E Tipi Kapalı Cezaevine gönderilmiştir. Diğerlerinden 2'si Bakanlık emrileriyle Ceyhan (Adana) Açık Cezaevine gönderilmiş, 1'isi de Elazığ Çocuk İslahevinden tahliye olmuştur. **Böylece verilen disiplin suçuna itiraz ederek haklı görülen ve geriye Elazığ Çocuk İslahevine dönenlerden hiçbiri İslahevinde bırakılmamıştır.**

İsyan sonrası suçlu bulunarak Elazığ E Tipi Kapalı Cezaevi'ne gönderilmiş olan 23 kişiden yukarıda anlatılan 7'si dışındakilerden 8'inin şartla tahliye edilmiş olduğu, 4'ünün ise Mülhakat (Ağır Ceza Merkezine bağlı Adli Teşkilata ait) Cezaevlerine, diğer 3'ünün ise Kozan (Adana) Cezaevine sevk edilmiş olduğu öğrenilmiştir. Sadece 1'i halen Elazığ E Tipi Kapalı Cezaevinde bulunmaktadır.

2.2. Adli Takibat

İsyandan dolayı hükümlü çocuklar hakkında Elazığ 3. Asliye Ceza Mahkemesine açılan dava ise devam etmekte olup, duruşması 16.06.2000 tarihine ertelenmiştir.

IV - SONUÇ ve DEĞERLENDİRMELER

A. ISLAHEVİNE GELMEDEN ÖNCEKİ DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Elazığ İslahevinde bulunan hükümlü çocuklara soruşturma-kovuşturma aşamasında cezaevine gelmeden önce kötü muamele ve değişik yöntemlerle işkence yapıldığı, bunun yanında aynı uygulamaların başka suçların yüklenmesi için de gündeme getirildiği yönünde Heyetimizde kanaat oluşmuştur. Heyetimizin 1998 ve 2000 yılı incelemelerinde Elazığ'daki nezarethane ve gözaltı birimleri ile sorgu mekanlarının çocukların anlatımları ile birebir örtüştüğü saptanmıştır (Bkz.Soruşturma, Kovuşturma, Yargılama, Ceza ve İnfazı Elazığ Raporu, 1998 ve 2000).

Sorgu aşamasında doktor muayenelerinde ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Darp-cebir olmadığına yönelik raporlar ya sorgudan önce ya da güvenlik güçlerinin yanında sorgudan sonra alınmaktadır.

CMUK Yasası'nın çıkarılma amacı yargının ve savunma hakkının güçlendirilimesi ile doğrudan ilişkili idi. Ancak birçok illerdeki incelemelerimizde olduğu gibi Elazığ İslahevindeki gözlemlerimiz savunma hakkının, avukat istemenin öneminin hem gözaltına alınanlar, hem de güvenlik güçleri tarafından yeterince anlaşılmamış olduğunu göstermiştir. Bu nedenle savunma hakkının kullanılması yönünde hem devlete hem de barolarımıza büyük sorumluluklar düşmektedir.

B. ISLAHEVİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME

Elazığ İslahevi bina ve donanım olarak oldukça yeterli ve düzenlidir. Atölyeleri, çok amaçlı salonu, eğitim mekanları, kitaplığı, banyo bölümleri ve mesciti mevcuttur. Zaman zaman çok kalabalık olabilse de koşulları yaşanabilir durumdadır.

İslahevine, Elazığ merkezinde olması nedeniyle sosyal imkanlar, okullara ve çalışma mekanlarına olan yakınlığı ayrı bir avantaj sağlamaktadır.

İslahevinde daha ziyade Doğu ve Güneydoğu illerinden gelen hükümleri kesinleşmiş çocuklar bulunmaktadır. Bu çocuklar yaşantıları süresince sosyo-ekonomik yönden zor koşullar içinde bulundukları kadar, bir kısmı da parçalanmış hatta göç etmiş ailelerin çocuklarıdır. Tarihsel, sosyal ve psikolojik boyutları olan sorunlarının yanında çevrelerinden gelen ayrımcılıkla ilgili endişelerin izlerini de taşımaktadırlar.

İslahevinin çocuk psikolojisine, adölesan dönemine ait sosyal destek ve eğitim, aynı zamanda da esenlendirme sağlayacak yapıda olmadığı; İslahevinin personel, teknik, bilgi ve program olarak iyi hazırlanmış olmadığı çok açıktır. Genellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu doğumlu gençlerin bulunduğu bu İslahevi aslında sosyo-ekonomik, sosyo-psikolojik ve adölesan psikolojisi alanlarında sevgi ve empati içerisinde bütünsel yaklaşımla araştırılması gerekir. Sorunların tarihsel, sosyal, eğitsel köklerinin de göz önünde bulundurularak yaklaşılması en doğru ve akılcı bir yol iken İslahevinde böyle bir ortam mevcut değildir.

Aralarında tartışma , kavga , disiplin suçu işleme durumu geliştiğinde ise idarenin hemen şiddet uygulayarak yaklaştığı, hemen dağıtım yaptığı, 18 yaş altında olmalarına rağmen 23 çocuğu E Tipi cezaevi koğuşlarına (9 . Koğuş) ve müşahade odalarına attıkları ve kendi elleri ile klasik disiplin soruşturması yaparak "elebaşı olduklarını iddia ettiklerini" infazlarını yakma, okullarına devamlarını önleme , meslek eğitiminde kalfalık haklarını engelleme risklerini de rahatlıkla göze alabildikleri 1998 yılındaki incelemelerde görülmüştür.

Geçen iki yıllık süreç içinde düzelmeye yönelik ciddi çalışmalar mevcut olsa da konuların özünden çözümü ve Bakanlığımızın bu konudaki bilinçli kadroları ile desteği eksiktir.

Bu konuda yönetici ve sorumlular, *"disiplin sağlamanın kendine göre bir yöntemi var ; eğer o şeyi kuramazsanız , bu sefer ipin ucu kaçıyor ve ıslah edelim derken hepsini kaybetmekle de karşı karşıya kalabiliyoruz. Yani böyle tehlike de var"* ifadeleri ile eğitim, bilim ve bilinç eksikliklerini ortaya koymuşlardır.

Tüm mahkum çocukların sevgiye, şefkate gereksinimleri olduğu çok açık bir şekilde gözlenmiştir. İslahevinde kalan çocuk ve gençlerin sevgiyi aradıkları, hatırlanmak istedikleri her hal-lerinden anlaşılmakta idi.

C. SONUÇ

Özellikle daha önceki yaşantılarında örselenmiş, çoğu şiddet görmüş, soruşturma-kovuşturma sırasında da işkence ve kötü muameleye uğramış, benliklerinin en genç ve deli zamanında, kültürel yapı farklılıkları olan bu çocuk ve gençlere psikolog, pedagog, sosyal çalışmacı, toplum psikologu kadroları ile önce kişiliklerini kazandırmak, kendilerine yeter hale gelebilmeleri için de eğitmek, esenlendirmek yönünde yaklaşılmamıştır.

İslahevi sadece ezberlenmiş değerlendirmelerin söylendiği bir yer olmadığı gibi fiziksel koşulların düzgünlüğünün de her zaman yeterli olmadığı çok açıktır.

İslahevlerinin kuruluş amaçlarının cezaevlerinden farklı olması nedeni ile uyum ve disiplin suçu işleyenlerin cezaevine gönderilmekle tehdit edilmesi ve bu konunun uygulamaya konulması da ıslah anlayışının temel ilkeleri yanında çağdaş uygulamalarla da çalışmaktadır.

Sadece yönetici kadrosunun değişmesi yeterli olmayıp, psikolog, pedagog, sosyolog, sosyal çalışmacı ve yeterli öğretmen kadrolarının Adalet Bakanlığı tarafından mutlaka sağlanması gerekir.

Ülkemizde üç tane olan ıslahevlerine ve özellikle de bölge nedeniyle daha da özenli olunması gereken bu İslahevine kadro bulunamaması düşünülemez ve ihmal kabul edilemez.

İslahevindeki gençlerin ve çocukların her yönden kişiliklerinin gelişebilmesi ve topluma kazandırılabilimleri için ülkenin diğer bölgelerinin kendilerine tanıtılması, bu amaçla yaz kampları ile çalışma ortamlarının sağlanması üzerinde durulması gereken önemli konulardır.

Ülkemizde katılımcı demokrasinin geliştirilmesinde, insan haklarının yerleştirilmesinde, kucaklayıcı rehabilitasyon programlarının uygulanmasında farklı yaklaşımların ve politikaların benimsenmesi gerekir. Bu konu Adalet Bakanlığımızın en önemli öncelikli sorunlarından olmalıdır.

1998 yılında Heyetimizin ziyareti öncesinde Çocuk İslahevinde koğuşları zorla ve yoğun bir biçimde hükümlü çocuklara temizletme girişimi sonucu çıkan isyan ile ilgili olarak yapılan idari takibatın çok kısa bir süre içerisinde (yaklaşık 2 ay) sonuçlandırılıp İdareye ait olan zanlıların tümünün cezasız kaldığı, buna karşılık isyanda suçlu görülen çocukların tümünün cezalandırıldığı ve ıslahevi statüsünden ayrı olan ama mevzuat gereği gönderilmelerinin uygun olduğu ifade edilen cezaevlerine dağıtıldıkları saptanmıştır.

Adli takibatın ise suçlanan hükümlü çocuklar için iki yıldır maalesef sonuçlanmadığı ve adaletin gerçekleşmediği görülmektedir. Buna karşılık üç ay gibi kısa bir süre içerisinde konunun diğer tarafları olan ve işkence yaptıkları da bu raporumuzla gözler önüne serilen idari görevliler hakkında bereat kararı verilmiştir.

“Önümüzdeki günlerde yargı kararı belli olduğunda disiplin cezası alan hükümlü çocuklar bereat ederse idari kararların uygulanmasının olumsuz sonuçları nasıl telafi edilecektir?” sorusu hukuk devleti olmanın gereği içinde düşünülmelidir. “Suçlu onlar, nasılsa bereat edemezler” anlayışı ise daha büyük bir sorundur.

İslahevine gelmeden önce hükümlü çocukların yaşamış oldukları soruşturma, kovuşturma ve yargılama aşamalarındaki tablo ise 2000 yılında hukuk devleti için kabul edilemeyecek, üzücü uygulamalardır. Bu çalışmanın raporu kadar eklerindeki 1998 ve 2000 yılı inceleme tutanakları da acı gerçeklerle dolu olup ilgililer tarafından ivedilikle değerlendirilmelidir.

